

Ewald Bub and the collapse of LGGRTC judicial exoneration claims

Partial historical study | Grant Arthur Gochin | 5 October 2026

This is a partial and interim historical study, not a completed account. It will be completed and supplemented as further primary documents are obtained and examined. The present conclusions concern the evidence identified here; unresolved questions and planned extensions are set out in Section 10.

1 Findings and scope

LGGRTC used an alleged complete acquittal of Ewald Bub, alongside purported rejection of Holocaust accusations against Hans Gewecke, to defend Jonas Noreika. Its response No. 55R-951 acknowledges that it had not examined the 1970 Lübeck judgment and that the complete-acquittal formulation was probably legally inaccurate. Nevertheless, the Centre reaffirmed its broader proposition that Holocaust accusations had been rejected. That proposition cannot be sustained as a general historical exoneration. [7–10]

The published judgment distinguishes three matters: failure to establish Bub's co-perpetration of murder; substantive findings that he knowingly and intentionally aided an unlawful killing amounting to manslaughter; and discontinuance because prosecution of that offense was time-barred. Gewecke was sentenced to four years and six months. None of these outcomes supplies a transferable exoneration of Noreika. [1–3]

The study reconstructs Bub's occupation service, participation in the execution of a Jewish ghetto prisoner, postwar administrative classification and criminal proceedings. It then examines how LGGRTC converted the German proceedings into an exculpatory argument concerning Noreika. Published court reasons, contemporaneous administrative records, survivor history and retrospective perpetrator statements are distinguished throughout. Numbered source notes give document titles, locators and live links. The legal categories Mord and Totschlag are retained because translating both simply as murder would obscure the distinction on which the German disposition depended.

Chronology of the historical record

Date	Event	Source
1933-1939	NSDAP and SA involvement, Nazi leadership training at Krössinsee, and military service before occupation administration.	[5]
August–September 1941	Noreika’s ghettoization and Jewish-property directives; Bub was not yet serving in Schaulen.	[17-18]
October 1942	Bub’s appointment to Politics and Administration in Schaulen; favorable ideological assessment dated 28 October.	[4]
6 June 1943	Execution of Masowiecki in the Kaukasus ghetto; Bub directed its implementation.	[31]
1945–1948	Soviet captivity and return; NRW record specifies 28 May 1948.	[4, 6]
4 August 1949–16 June 1950	Category IV decision, reported subsequent Category V classification under the returnee provision, and fee-waiver decision.	[6]
8 May 1960 / 18 March 1961	Expiry of the relevant limitation period; first judicial act against Bub occurred afterward.	[2]
27 January 1970	Lübeck judgment: Gewecke sentenced, Bub’s proceeding discontinued.	[1-3]
2019–2021	Official and public repetition of the exoneration narrative in defense of Noreika.	[7-16]
2 October 2026	LGGRTC admission that the judgment had not been examined, accompanied by reaffirmation of the essential historical claim.	[10]

2 What the judgment decided

Issue	Documentary result	Consequence for LGGRTC
Operative disposition	LG Lübeck, 27 January 1970, 2 Ks 1/68: Bub's proceeding was discontinued; Gewecke received four years and six months. [1]	Discontinuance is not an operative complete acquittal.
Murder accusation	The reasons and costs discussion substantively clear Bub of co-perpetration of murder. This favorable finding must be acknowledged. [3]	The Centre may cite this limited clearance, but must identify the particular charge and the remaining adverse findings.
Aiding manslaughter	The reasons find that Bub aided manslaughter knowingly, intentionally and unlawfully, without a ground excluding guilt. [2]	A finding of culpable participation cannot honestly be described as complete historical exoneration.
Limitation	The reasons explain that prosecution of Bub's established offense was time-barred. [2]	The prosecution bar does not establish innocence of the conduct described.
Scope	The trial concerned a particular 1943 ghetto hanging, not an adjudication of all Holocaust conduct in the district. [1-3]	Its outcome cannot be enlarged into rejection of every Holocaust allegation.

The victim was Masowiecki, a Jewish ghetto prisoner. The judgment expressly states that Bub directed the execution on site. The adverse finding is therefore not a vague allegation of association with the administration: it concerns his concrete participation in the hanging. The court nonetheless distinguished assistance from murder co-perpetration and found that the applicable prosecution period had expired on 8 May 1960. The first judicial act against Bub occurred on 18 March 1961, too late to interrupt it. [2]

The judgment's adverse findings are findings in the reasons, not a conviction of Bub. This distinction matters. The case was discontinued. Equally, the favorable murder-charge passage does not erase the finding of intentional assistance in the unlawful killing. The Centre's categorical formulation suppresses the distinction that determines the meaning of the decision. [1-3]

The judgment also credits Gewecke with opposing an intended 1941 annihilation measure. That favorable passage belongs in any fair account; the reasons discuss the preservation of Jews in a system that depended on their labor. It does not cancel his conviction or transform the occupation administration into a humanitarian institution. The record contains both favorable and adverse facts. A historical determination must account for both. [28]

The execution and the evidence on which the court relied

The hanging of Bezalel Masowiecki was a public act of occupation terror against a ghetto population subjected to hunger and restrictions on obtaining food. The judgment describes a former baker, approximately thirty to thirty-five years old, with a wife and young daughter. Lithuanian police stopped and searched him in the bakery yard after he returned carrying prohibited goods, including food and cigarettes. Paf. ordered his arrest; Mie. and Paf. transported him in the trunk of the Gebietskommissariat's car to that office, after which he was imprisoned. This sequence distinguishes the search, arrest order and transport described by the court. The criminal proceedings concerned this particular killing. They did not amount to a trial of the entire district administration's Holocaust record. [29, 31]

The death order originated in the Gebietskommissariat. The court could not determine whether Gewecke personally issued it or whether Schriever issued it with Gewecke's knowledge. It adopted the alternative more favorable to Gewecke. This evidentiary choice did not eliminate Gewecke's responsibility: he knew the hanging was planned, possessed the power to prevent it, recognized its unlawfulness, and nevertheless failed to withdraw the order. He then arranged Bub's participation. An unresolved question about the original issuer is not a finding that the administration lacked responsibility. [31]

The Jewish Council was compelled to arrange the gallows, executioners and a physician to certify death. Its representatives, Mendel Leibowicz and Aron Katz, sought clemency and delivered a German-language petition on behalf of Masowiecki's wife. The judgment records the council's desperate efforts without treating coerced compliance as the source of the killing. German officials dictated the execution and its public staging. [31]

On 6 June 1943, adult inhabitants of both ghetto sections were compelled to attend. Bub appeared for the Gebietskommissariat with other officials; SD personnel and Lithuanian police were also present. The judgment describes Masowiecki's sister-in-law approaching Bub with a clemency petition from the prisoner's mother. Bub rebuffed her with a movement of his foot. When council representatives renewed their plea, he said in substance that he was not the Gebietskommissar and could do nothing. He then gave the instruction and gesture for the hanging to proceed. After the doctor certified death, Bub directed that the body remain hanging until noon and that burial take place with only a small number present. These are specific findings about command and conduct at the execution, not merely his physical presence. [31]

Gewecke's defense sought to transfer the execution to the SD. Bub's account minimized his role as that of an attendee without power to intervene. The court rejected the essential exculpatory version: the execution was an act of the Gebietskommissariat, and Bub's conduct assisted its implementation. The distinction between ordering the death originally and directing its execution is indispensable. Failure to prove the former against Bub did not erase the latter. [32]

The court evaluated survivor testimony critically. It considered the passage of time, discussion among former prisoners, published accounts, personal motives and the possibility that prosecution material had influenced witnesses abroad. It found no indications of deliberate false statements among the witnesses on whose evidence it relied and no indications of influence by Israeli authorities. One witness's receipt of a prosecution narrative led to heightened scrutiny, not an automatic rejection or acceptance of his

evidence. These reasoned assessments cannot be replaced with a generic allegation that survivor witnesses were coordinated or unreliable. [33]

The judgment also used a ghetto diary recording the Jewish Council's notice: the adult population was to attend the execution at 11 a.m. on 6 June. This contemporary corroboration matters because members of the Jewish Council did not survive to testify directly about the original announcement. The court acknowledged that evidentiary loss and explained why the remaining testimony and diary supported its findings. Historical reconstruction should preserve this reasoning, rather than quote only the ultimate disposition. [33-34]

Survivor history and the release of Lena Bayer

Leiba Lipshitz's published history of the Šiauliai ghetto supplies another account of the episode. It describes a search of returning prisoners on 31 May 1943, involving Gewecke and officials including Bub, and identifies two detained people: Betzalel Mazovetsky, a former baker, and Lena or Leah Bayer, a former music teacher. According to this account, the Jewish Council was told on 3 June that both would be hanged publicly and was ordered to provide the gallows and executioners. The variants Masowiecki and Mazovetsky are retained when identifying their respective sources. [36-37]

Lipshitz records intensive negotiations with Bub and the provision of gold, jewelry and men's leather boots before agreement was reached that Bayer would be spared. At the execution gathering, his account has Bub announcing that anyone bringing food into the ghetto illegally would be hanged, ordering Bayer's release and announcing the death sentence against Mazovetsky. The account thus places Bub in the negotiation and selective-release process as well as at the hanging. It is incompatible with a historical portrait of a harmless official whose involvement was only passive attendance. [36]

In the English text of Lipshitz's ghetto history examined for this study, there is no account of a trial or acquittal and no mention of Noreika. It explicitly describes Bub as "one of the most repugnant Gebietskommissariat officials and an atrocious enemy of the Jews." This particular text cannot substantiate a judicial-acquittal claim. That does not establish that every recollection attributed to Lipshitz had the same scope; the later article and its transmission must be assessed separately. [36-37]

Lipshitz also describes an earlier episode beginning on 30 August 1942: after food searches, Gewecke demanded fifty Jews for execution. The Jewish Council and service leaders resolved to present themselves instead. According to the account, Gewecke replaced the threatened execution with a 20,000-Reichsmark payment when they appeared. The narrative depicts a coercive extraction under threat of death, rather than uncomplicated humanitarian clemency. It predates Bub's October 1942 arrival and is not attributed here to him. [36]

The same history identifies the later SS ghetto commandant as Hermann Schlöf. The name is retained as the source's spelling; reconciling Schlöf, Schleef and Lithuanian variants requires personnel and judicial records. The commandant reference contributes to the reconstruction of the later camp administration, but supplies no acquittal finding and cannot validate LGGRTC's broader exoneration narrative. [36]

The description of valuables as bribes belongs to Lipshitz's account. It is not adopted here as a separate judicial finding of bribery. Nor does his account alone establish the legal

extent of Bub's clemency authority: he could have negotiated or announced a decision authorized by another official. The historically significant point is the practical role attributed to him in administering threats, negotiations and the execution. That evidence should be evaluated alongside the court's specific finding that he directed the hanging. [31, 36]

The accounts differ in detail. Lipshitz describes gathering at 9 a.m.; the judicially cited council notice specifies 11 a.m. for attendance at the execution. Gathering and execution schedules might differ, but that explanation is not established. Lipshitz's narrative foregrounds two threatened prisoners and Bayer's release, whereas the criminal adjudication centers on Masowiecki's death. Such differences require comparison of observation, chronology and source transmission; they do not justify either suppressing the survivor account or treating every detail as a court finding. The present sources do not establish whether the valuables and Bayer episode were raised anywhere in the full investigation or trial record. [34, 36]

This distinction is particularly relevant to LGRTC's source practice. In No. 55R-951 the Centre identified a secondary publication drawing on Lipshitz's recollection, alongside the Gewecke interview, as sources for its assertions. That does not establish that it consulted the full 2002 history. It does establish the need to separate a survivor's narrative of proceedings from the judgment's actual operative disposition and reasons. Neither survivor memory nor a defendant's retrospective interview can substitute for the decision when an institution claims to describe what a court held. [10, 36]

3 Bub in the Schaulen administration

The judgment places Bub's arrival in Schaulen, now Šiauliai, in October 1942. It identifies his department as Politics and Administration and describes supervision of Lithuanian local administration among his duties. It also records ideological assessments of his suitability for Nazi administrative service. This department must not be confused with an economics office. [4]

This supervisory function places Noreika's county administration within the relevant apparatus during the period in which their service overlapped. It does not establish that Bub gave Noreika any particular instruction; the judgment passage does not name Noreika as his subordinate. LGRTC's asserted transmission of Bub's orders therefore requires the actual orders, dates and recipients. Above all, Bub's late-1942 arrival cannot explain or excuse Noreika's August and September 1941 measures. [4, 8, 17]

LGRTC repeatedly called Bub Gewecke's deputy. The published judgment instead calls Kurt Schriever Gewecke's deputy. [29] The independently accessible judgment establishes Bub's departmental function. LGRTC should produce the source supporting its contrary designation, rather than perpetuate a label without a personnel citation. [4, 7-10]

The judgment describes the establishment of the Schaulen ghettos with assistance from the local municipal administration. This finding documents Lithuanian participation at the municipal level; it is not automatically a finding about Noreika's county administration. Attribution must follow the institution and person actually identified in each source. [27]

Political formation and the division of administrative offices

The judgment's biographical reconstruction situates Bub within Nazi political formation before his Lithuanian appointment. It records his application to the NSDAP in March 1933, party membership from May, participation in the mounted SA and labor service, and acceptance for party leadership training at Ordensburg Krössinsee in December 1938. Military service followed in 1939. These particulars should not be inflated into proof of a specific killing, but they supply the political and institutional background against which his later service must be understood. [5]

The court identifies his Schaulen department as Politics and Administration. Its responsibilities encompassed Lithuanian local administration, schools, hospitals and the prison, as well as censorship of local publications. The ideological assessment dated 28 October 1942 described his views as firmly established and his development toward a capable Gebietskommissar favorably. Gewecke's assessment of 17 August 1943 likewise praised his ideological reliability and work. These are contemporary personnel evaluations, not retrospective certificates from adversaries. They undermine any account that strips his office of its political function. [4]

An earlier economics-department role must not be transferred into Schaulen. In the Schaulen administration, Schriever headed the economics department and was Gewecke's deputy, close associate and personal friend; the court describes delegated police punitive authority. The differences between departmental leadership, Stabsleiter and formal deputy status must be resolved through dated personnel records. They cannot be collapsed into a generic title merely because it serves an argument about superior responsibility. [4, 29-30]

The ghetto's exploitation also supplies context for purported humane treatment. The court describes ghetto establishment by Claus and Schrepfer, assisted by the local municipal administration, police guarding, confiscation and forced labor. Food restrictions and incomplete deliveries, attributed in the judgment to failures of Lithuanian authorities, produced hunger. These findings name municipal participation and should not be reassigned automatically to a county official. They nevertheless show that the German administrative system was sustained through local institutions and material deprivation. [27, 30]

Gewecke's opposition to a planned 1941 selection belongs in the account. The court associates his position with the need to retain Jewish workers and records Lohse's backing. Opposition to one destruction measure within an exploitative labor regime is historically significant, but it does not demonstrate opposition to antisemitic persecution as a whole. The proper question is what he opposed, why, and what he continued to administer. A favorable fact must be retained with its motive and limits, rather than expanded into a humanitarian identity. [30, 28]

4 The false 1945 release chronology and the denazification label

The Centre's Cvirka reply of 3 February 2020 says that Gewecke and Bub were released by the Allies after interrogation in 1945. The published judgment records Bub's Soviet captivity in 1945 and release in 1948. The NRW file records his return on 28 May 1948. For Gewecke, the judgment gives internment from 24 June 1945 to 21 February 1948 and a two-year sentence imposed on 17 April 1948, credited against time already served. A general 1945 release-and-clearance narrative is contradicted by these documented histories. [4-6, 8]

The NRW record, NW 1037-A/REG 14436, records Category IV classification in Dortmund on 4 August 1949. Bub's February 1950 letter says that a blanket rule for returnees from Soviet captivity subsequently placed him in Category V. The Special Commissioner's decision of 16 June 1950 refers to the returnee provision and resolves a fee-waiver matter. It supplies no examination of his conduct in Schaulen and no merits finding that he did not participate in persecution. [6]

Category V is labelled Entlastete, conventionally translated as exonerated. It has an administrative meaning, but it cannot be substituted for a criminal acquittal or a historical investigation of Holocaust responsibility. This report does not declare the classification legally invalid. The underlying Dortmund committee record and any separate Category V instrument are needed to establish its complete administrative basis. [6]

Denazification and criminal adjudication were different processes

The digitized NRW file belongs to the Special Commissioner's denazification records. Its immediate subject is the administrative cost of Bub's classification. In his correspondence Bub presents himself as a sick, impoverished returnee who underwent denazification as a civic obligation. Schaulen and his Gebietskommissariat service are absent from the correspondence examined here. That silence is a property of this file, not proof that he disclosed nothing to any German authority: the separate Dortmund committee proceedings must be examined before making that wider claim. [6]

The file's sequence is important. A Dortmund decision placed him in Category IV on 4 August 1949. His February 1950 letter reports a subsequent Category V classification under the NRW provision for returnees from Soviet captivity. The Special Commissioner refers to the provision in general terms and grants the waiver on 16 June 1950. The record does not reproduce a substantive review of persecution in Schaulen. It therefore cannot bear the evidentiary weight of a finding that he was innocent of Holocaust participation. [6]

The five-category framework of Control Council Directive No. 38 distinguishes forms of responsibility and administrative treatment. Its framework must be separated from the Land rules implementing classification and relief. The existence of Category V does not establish an unlawful decision, and the translated label exonerated does not create a merits adjudication absent from the record. The exact instrument, procedure and grounds determine its meaning. The surviving fee-waiver file and a criminal judgment nineteen years later address different questions. [6, 38-39]

Why limitation differed between the defendants

The different outcomes did not mean that the German court accepted the substantive case against Gewecke and rejected every substantive allegation against Bub. The reasons explain that judicial acts interrupted the relevant limitation period for Gewecke: a Darmstadt examination of a witness on 21 June 1957 and a judicial arrangement of questioning on 16 April 1960. The corresponding first judicial act against Bub occurred on 18 March 1961, after the period had expired on 8 May 1960. The later legislative change did not revive a prosecution already barred. This explains the asymmetry through procedural chronology rather than a supposed certificate of Bub's innocence. [2, 35]

The costs passage deserves explicit treatment because it contains language the Centre could cite selectively. Bub was substantively cleared of co-perpetration of Mord. At the same time, the reasons established knowing, intentional and unlawful assistance in Totschlag. The operative outcome was discontinuance. The combination must be stated in full: limited clearance on one legal theory, adverse findings on another, and a time bar preventing conviction on that established offense. A report that concealed the favorable passage would reproduce the selective method it criticizes. [1-3]

5 Located official statements and public repetitions

The following chronology distinguishes official Centre documents from employee commentary and independent political advocacy. The distinction preserves responsibility rather than diluting it: official signatories and preparers must account for the official claims, while separate authors must account for their own repetitions.

Date and source	Claim and use	Status
17 December 2019 [7]	Noreika memorandum invokes rejection of Holocaust accusations against Gewecke and Bub and complete acquittal of Bub; gives the Lübeck year as 1969.	Official memorandum; Stancikas preparer, Burauskaitė signatory.
23 December 2019 [11]	Stancikas says Gewecke "yra išteisintas" and links German orders to Noreika. Bub is not named in this text.	Public commentary; Pro Patria mirror identifies Delfi as source.
3 February 2020 [8]	Cvirka reply describes Noreika transmitting Gewecke's and Bub's orders; claims Allied release after interrogation in 1945; gives 1970.	Official reply; Burauskaitė signatory, Stancikas contact. Full registration suffix requires confirmation.
11 February 2020 [9]	Reuses "wholly exonerated" for Bub and generalizes from proceedings to actual ghetto builders and commanders while defending the Noreika findings.	Official reply; Burauskaitė signatory, Stancikas contact.
22 April 2020 [16]	Ažubalis and Kasčiūnas repeat the Gewecke-Bub-Schleef court alibi for Noreika and request circulation of the Centre's conclusion to diplomatic missions.	Parliamentary advocacy. Requested dissemination is proved; implementation is not.
13 July 2020 [12]	Stancikas names Gewecke, Bub and "H. Šliofą" (Schleef), saying "jie išteisinti".	Public commentary. Pro Patria mirror; attributed Respublika origin remains unconfirmed.

Date and source	Claim and use	Status
14 September 2020 [13]	Stancikas's interview answers say German courts "išteisino" the men; source spelling "H. Shliofą" (Schleef).	Mirror identifies tiesos.lt and interviewer Ramutė Bingelienė. These are spoken answers; the book itself was not inspected.
9 February 2021 [14]	Stancikas says Gewecke and Bub "yra išteisinti" in Lübeck in 1970, alongside Noreika's transmission of the Žagarė instruction.	Public commentary; mirror identifies Delfi as source.
26 April 2021 [15]	Sinica claims American and German courts found Gewecke not guilty, using this to defend Noreika. Bub is not named.	Independent public advocacy, not an official LGRTC determination.
Registered 2 October 2026 [10]	No. 55R-951 acknowledges no examination of the judgment and likely legal inaccuracy, but reaffirms the essential rejection-of-Holocaust-accusations proposition.	Official response; documentary dating and metadata should be distinguished.

Mirror headers establish the outlet attributions shown above, not independent proof of first-publication dates. The Lithuanian spellings Šliofą and Shliofą are retained as source variants. They assist tracing the argument but do not themselves prove copying or intentional deception. The different court-year references likewise require correction without confusing that error with the much more consequential misstatement of disposition. [7-14]

The method is visible across the repetitions: Lithuanian agency is reduced to transmitting German orders; responsibility is shifted upward; the German officials are then presented as cleared. The supposed clearance is used to make responsibility disappear at both levels. The public judgment breaks that chain of reasoning. Even a genuine acquittal of a superior would not determine a different official's historical conduct.

6 Why the alibi fails for Noreika

The Centre's own 2015 memorandum records Noreika's letter of 22 August 1941 implementing ghettoization measures and his directive of 10 September 1941 on liquidating movable property of Jews and fled communists. The latter is cited to LCVA R-1099, ap. 1, b. 1, l. 239. The memorandum describes storage, distribution, auction or lease and transfer of proceeds to the county treasury. Those are administrative acts with consequences, not merely a favorable biography or an abstract question about whether Noreika personally carried out shootings. [17]

Bub arrived more than a year later. His alleged acquittal cannot excuse instructions issued before he held office in Schaulen. Nor can a limitation-based termination concerning a June 1943 killing resolve the content, implementation or significance of Noreika's 1941 orders. Disproving the acquittal alibi therefore discredits the Centre's defense of Noreika; Noreika's conduct must then be examined directly through his orders, their implementation and other evidence.

The Holocaust subcommission of the International Commission criticized LGRTC's Noreika reasoning on 11 April 2019 and addressed the significance of his ghettoization and property measures. It also identified weaknesses in parts of the opposing presentation. Its

value is independent historical assessment, not a judicial conviction or endorsement of every accusation. [18]

LGGRTC also juxtaposes Bub's supposed exoneration with Jasaitis's description of him as brutal and responsible for Noreika's March 1943 arrest and deportation. Brutality and non-conviction are not logically incompatible. The problem is the selective use of the same official: adverse conduct supports the resistance narrative, while an inflated legal outcome supports exculpation. Later resistance does not retrospectively nullify earlier participation in persecution. [7, 9-10]

7 The Gewecke defense and the Noreika family

In the public USHMM transcript, Gewecke reads a letter from his former chief interpreter Otto Leppert, dated Chicago, 21 February 1966. The letter offers Lithuanian witnesses for Gewecke's case who would attest to supposedly humane treatment of Jews in Schaulen. It includes Antonina Noreika, identified as the widow of the district chief, and a Telšiai administrator named Ramanauskas. [19-20]

This establishes an offered witness network connecting Gewecke's defense to the Noreika family. It does not establish that Antonina testified, that she supplied testimony for Bub, or that her proposed evidence was false. A proposed witness list does not itself prove Noreika's crimes. The public record also does not establish that a court rejected or excluded her testimony. Assertions that such evidence could never be admitted in court would therefore be unsound.

The historical-verification issue remains serious. A former interpreter recruiting persons connected to the administration, including an official's widow, is not an independent corroborating institution. Any actual testimony would require examination of personal knowledge, relationship, interest, corroboration and cross-examination. The offered network cannot be turned into mutually validating certificates of innocence. The same interview records Gewecke correcting a reference to acquittal. Its content demands scrutiny rather than use as an undifferentiated exoneration source. [19]

Relationships and the problem of circular corroboration

Relationship	What the source establishes	What it cannot establish alone
Gewecke and Bub	Departmental superior and occupation official; Gewecke arranged Bub's attendance at the execution. [4, 31]	That every order attributed to either man existed or was passed to Noreika.
Gewecke and Schriever	Chief and deputy; delegated authority and personal association. [29-30]	Exclusive responsibility of Schriever for the death order.
Bub and Noreika's administration	Chronological overlap from late 1942 and Bub's supervision of local Lithuanian administration. [4, 17]	Bub's authorship of Noreika's 1941 orders or exoneration of those orders.
Gewecke and Leppert	Former chief interpreter offering witnesses for Gewecke's defense. [19-20]	Independent institutional verification of the offered favorable account.
Leppert and Antonina Noreika	A letter lists the district chief's widow as a proposed witness. [19-20]	That she testified, testified for Bub, or supplied false testimony.
Noreika and Antonina	The proposed witness is identified by her marital relationship and her husband's office. [19-20]	Proof of Noreika's criminal conduct merely from her inclusion in the list.

The network is historically revealing because the proposed corroboration was assembled from people connected to the occupation administration and its social world. It is not independent merely because several people could repeat a favorable characterization. If a defendant's account is supported by an interpreter's list, and that list is then used to validate the same defendant's account, the evidence is circular until actual observations and independent documents are identified. The proper object of inquiry is the underlying act, not the number of mutually favorable characterizations. [19-20]

Related or interested witnesses are not automatically inadmissible in court. Their evidence can be tested for personal knowledge, opportunity to observe, consistency, interest and external corroboration. The public proposed-witness list does not permit a finding about what Antonina would have said, what questions she faced, or whether a court accepted her evidence. Its significance is the documented defense connection, not an invented judicial episode. That connection warrants the Lübeck witness record and Leppert's letters being examined alongside the interview. [19-20]

This is also why accusations that witnesses testified falsely require the testimony itself and a demonstrated contradiction. The historical criticism here rests on a documented exculpatory network and LGRTC's misuse of legal outcomes. It does not depend on labeling every proposed witness a liar or treating kinship as proof of guilt. The court's rejection of the defendants' principal exculpatory accounts and its scrutiny of survivor evidence provide firmer grounds for assessing the competing narratives. [32-33]

8 Škirpa and Brazaitis as comparative cases

The evidence establishes the direct Gewecke-Bub alibi in the Noreika defense. It does not establish that LGRTC explicitly used Bub's court outcome to exonerate Škirpa or Brazaitis. The comparative evidence concerns the method of exculpation rather than a proven transfer of Bub's judicial outcome.

LGGRTC's 25 June 2024 Škirpa report, No. 9R-598 (9.6E), nonetheless warrants review for comparable exculpatory reasoning. Its treatment of antisemitic political material, expulsion versus extermination, physical absence and collaboration must be assessed against the sources and actual agency. The Lithuanian Jewish Community rejected the report. Vitkus's independent analysis compares the Noreika and Škirpa certificates, including favorable biography and reduction of responsibility. This supports investigation of a recurring method, not invention of a missing Bub-to-Škirpa citation. [21-23]

The Brazaitis case presents a separate question about the conversion of an American investigative outcome into rehabilitation language. The preserved August 2026 comparison records selective alteration of one Centre passage while other rehabilitation wording remained. The present Bub report does not adjudicate the entire Brazaitis record. It identifies the reason to audit judicial and investigative authority consistently: absence of prosecution, discontinuance, administrative clearance and substantive historical innocence are different propositions. [24]

9 Notice and the accusation of historical fraud

No. 55R-951 is decisive evidence of an institutional verification failure. LGGRTC admits that it had not examined the judgment it purported to characterize and retreats from the legal accuracy of complete acquittal, while maintaining the broader historical claim. It does not admit that all its work is baseless or confess deliberate fraud. The wider accusation must be argued from conduct rather than falsely presented as the Centre's own admission. [10]

The judgment was published in JuNSV and could be sought through ordinary archival, library or editorial channels. Public judgment pages have now been independently retrieved. A state research institution cannot responsibly make categorical court-outcome assertions first and use lack of digitization as the explanation for not reading the decision. Current online availability does not establish when every page first became accessible, so no unsupported historical access date is asserted here.

Grant Arthur Gochin's conclusion: I accuse LGGRTC of clear and apparent historical fraud, deliberate rewriting of Holocaust history, Holocaust revisionism and distortion. The documented conduct includes substitution of a procedural result for historical innocence, evasion of adverse findings, selective exculpatory framing and persistence in an essential claim after acknowledging that its judicial foundation had not been examined. In my assessment, this is an institutional defense of a preferred conclusion rather than an honest correction of the record.

10 Historical conclusions and the European educational context

The central finding is not merely that LGGRTC used an imprecise translation. It constructed an exculpatory argument from a court decision it had not examined, described Bub in terms that obscure established participation in an unlawful killing, and retained the broader historical clearance after acknowledging the legal defect. The correction required is substantive: the judgment did not reject the entire record of Holocaust responsibility, and it supplied no transferable innocence for Noreika. [1-3, 7-10]

Noreika's 1941 ghettoization and dispossession measures must be evaluated through their wording, implementation and consequences. Bub's late arrival excludes him as their contemporary administrative source. His later supervisory position and the execution

findings deepen the need to examine the apparatus; they do not replace proof of Noreika's acts. The collapse of the acquittal alibi removes an invalid defense. The signed directives and independent historical assessment supply the direct evidentiary basis for reassessment. [4, 17-18]

The Škirpa comparison concerns a recurring exculpatory method, not a demonstrated citation of Bub's disposition. Brazaitis likewise requires an independent audit of rehabilitation language against the actual American record. Historical criticism is strongest when each case retains its own documents and the comparison identifies precisely which reasoning is shared. [21-24]

PRISMA gives this verification failure a European educational consequence. Its public descriptions place Holocaust remembrance and opposition to distortion within the project's purposes. A participant making such claims must distinguish judicial findings from procedural outcomes, disclose its historical method and correct material misrepresentations. The public project descriptions do not establish the absence of independent review; the grant, partner responsibilities, methodology, quality-control and evaluation records must establish what review exists. Educational reuse of the disputed exoneration narrative would extend its effects beyond Lithuanian commemoration. [25-26]

The remaining historical questions are specific: the original Dortmund classification proceedings and any separate Category V decision; the complete investigation and witness record concerning the hanging, Bayer's release and the valuables; dated personnel documents resolving Bub's titles; the original Leppert letters and any actual testimony by offered witnesses; and LGGRTC's source-acquisition and drafting records. The Bundesarchiv finding aid identifies pertinent case material, including the indictment, partial-discontinuance material and judgment. These are research targets, not substitutes for documents already examined. [6, 19-20, 40]

Later supplements are intended to examine the Dortmund denazification holdings (NW 1097), the Hagen-Haspe records, Bundesarchiv AR-Z 774/61 material, the Leppert letters and the Lübeck witness record, and a systematic full-text search of the judgment and related proceedings for Bayer and spelling variants. Their mention identifies research still to be completed, not findings already established. The exact archival scope and relevant file units remain to be confirmed.

The present record is sufficient to reject complete historical exoneration as an accurate account of Bub's proceedings. It also establishes a serious, recurring institutional distortion in the use of those proceedings to defend Noreika. The study's accusation of historical fraud rests on that documented substitution, repetition and persistence after notice. A corrected history must restore the victim, the occupation apparatus, the court's adverse findings and its actual procedural limits to the center of the account.

Source notes and bibliography

[1] LG Lübeck 27 January 1970, 2 Ks 1/68, JuNSV XXXIII, No 722a, p 349, operative disposition

https://junsv.nl/seiten?tx_junsv_pi2%5Baction%5D=listPagesByNumber&tx_junsv_pi2%5Bcontroller%5D=Book&tx_junsv_pi2%5Bpagenumber%5D=349&tx_junsv_pi2%5Bsection%5D=4464&tx_junsv_pi2%5Bvolume%5D=48&cHash=3515dc99e09d2e93ae08e4b2038b9878

[2] Same judgment pp 385–386, Bub findings and limitation

https://junsv.nl/seiten?tx_junsv_pi2%5Baction%5D=listPagesByNumber&tx_junsv_pi2%5Bcontroller%5D=Book&tx_junsv_pi2%5Bpagenumber%5D=386&tx_junsv_pi2%5Bsection%5D=4464&tx_junsv_pi2%5Bvolume%5D=48&cHash=4bb2f5de1551ab9705f0f2bbab103398

[3] Same judgment pp 386–387, costs and clearance of the murder accusation

https://junsv.nl/seiten?tx_junsv_pi2%5Baction%5D=listPagesByNumber&tx_junsv_pi2%5Bcontroller%5D=Book&tx_junsv_pi2%5Bpagenumber%5D=387&tx_junsv_pi2%5Bsection%5D=4464&tx_junsv_pi2%5Bvolume%5D=48&cHash=e6d414832d398dfe6781583de29c970c

[4] Same judgment p 351, Bub office, assessment and Soviet captivity

https://junsv.nl/seiten?tx_junsv_pi2%5Baction%5D=listPagesByNumber&tx_junsv_pi2%5Bcontroller%5D=Book&tx_junsv_pi2%5Bpagenumber%5D=351&tx_junsv_pi2%5Bsection%5D=4464&tx_junsv_pi2%5Bvolume%5D=48&cHash=3ea7959ed2242e1754c3e284f36a2edd

[5] Same judgment p 350, Gewecke internment and 1948 sentence; Bub political training

https://junsv.nl/seiten?tx_junsv_pi2%5Baction%5D=listPagesByNumber&tx_junsv_pi2%5Bcontroller%5D=Book&tx_junsv_pi2%5Bpagenumber%5D=350&tx_junsv_pi2%5Bsection%5D=4464&tx_junsv_pi2%5Bvolume%5D=48&cHash=658534d9a87f8ff084ab9e7fe41da9a7

[6] Landesarchiv NRW, NW 1037-A/REG 14436, public scans, especially PDF pp 2–4 and 9–10

<https://static-cdn.toi-media.com/blogs/uploads/2026/10/Bub.pdf>

https://www.landesharchiv-nrw.de/digitalisat/Abt_Rheinland/NW-Bestaende/NW_1037-A_REG/~144/NW_1037-A_REG-14436/mets.xml

[7] LGGRTC memorandum 17 December 2019, public English rendering

<https://static-cdn.toi-media.com/blogs/uploads/2026/05/Annex-No-46-GRRCL-2019-December-memorandum-second-memorandum-on-Jonas-Noreika.pdf>

[8] LGGRTC Cvirka reply 3 February 2020, registration prefix 14R

<https://static-cdn.toi-media.com/blogs/uploads/2026/05/Cvirka-reply.pdf>

[9] LGGRTC reply 11 February 2020, public English rendering, especially p 4

https://static-cdn.toi-media.com/blogs/uploads/2026/05/Atsakymas-Gochinui-i-01-16_en.pdf

[10] LGGRTC No 55R-951, registered 2 October 2026, text and metadata pp 1–2

https://static-cdn.toi-media.com/blogs/uploads/2026/10/LGGRTC_55R-951_2026-10-02.pdf

[11] Stancikas, 23 December 2019, Pro Patria mirror identifying Delfi as source

<https://www.propatria.lt/2019/12/dalius-stancikas-kodel-nepasitikima.html>

[12] Stancikas, 13 July 2020, Pro Patria mirror

<https://www.propatria.lt/2020/07/dalius-stancikas-istorijos.html>

[13] Stancikas interview by Ramutė Bingelienė, 14 September 2020, mirror identifying tiesos.lt

<https://www.propatria.lt/2020/09/dalius-stancikas-lietuvos-istorija.html>

[14] Stancikas, 9 February 2021, Pro Patria mirror identifying Delfi

<https://www.propatria.lt/2021/02/dalius-stancikas-kaip-perrasoma-istorija.html>

[15] Vytautas Sinica, 26 April 2021, Lithuania Tribune

<https://lithuaniatribune.com/v-sinica-lithuania-doesnt-glorify-nazis-and-noreika-wasnt-one-a-response-to-silvia-foti/>

- [16] Ažubalis and Kasčiūnas, public letter 22 April 2020, TS-LKD publication
<https://tsajunga.lt/aktualijos/reaguojant-i-l-linkeviciaus-atsakyma-del-prasymo-perziureti-nuostatas-del-jono-noreikos-genero-lo-vetros/>
- [17] LGGRTC October 2015 Noreika memorandum, especially pp 2 and 5
https://grantgochin.com/wp-content/uploads/2015/11/201510_noreika_pazyma01.pdf
- [18] International Commission Holocaust subcommission statement, 11 April 2019
<https://www.komisija.lt/wp-content/uploads/2019/04/Statement-J.-Noreika-04-11.pdf>
- [19] USHMM RG-60.5027 English transcript, printed pp 58–59
https://collections.ushmm.org/film_findingaids/RG-60.5027_01_trl_en.pdf
- [20] USHMM RG-60.5027 German transcript, PDF pp 70–71
https://collections.ushmm.org/film_findingaids/RG-60.5027_01_trs_de.pdf
- [21] LGGRTC Škirpa report No 9R-598 (9.6E), 25 June 2024, especially pp 4–7
https://www.lzb.lt/wp-content/uploads/2024/08/20240808_skirpa_pazyma-1-1.pdf
- [22] Lithuanian Jewish Community statement, English publication 26 August 2024
<https://www.lzb.lt/en/2024/08/26/lithuanian-jewish-community-statement-on-genocide-centers-newest-report-on-kazys-skirpa/>
- [23] Zigmas Vitkus, Relevant Tomorrow 5 (27–28), 2025, pp 41–61, especially 54–55
<https://journals.lnb.lt/relevant-tomorrow/article/download/996/925/1599>
- [24] Preserved comparison of LGGRTC Brazaitis publications, 6 and 30 August 2026
https://static-cdn.toi-media.com/blogs/uploads/2026/08/LGGRTC_Annotated_Exhibit_2026-08-30.png
- [25] LGGRTC PRISMA project description, updated 30 September 2026
<https://www.genocid.lt/centras/lt/4969/a/>
- [26] PRISMA partner project description, Jewish Community Osijek, 13 August 2026
<https://www.zo-osijek.hr/projekt-prisma/>
- [27] LG Lübeck judgment p 352, ghetto establishment and municipal assistance
https://junsv.nl/seiten?tx_junsv_pi2%5Baction%5D=listPagesByNumber&tx_junsv_pi2%5Bcontroller%5D=Book&tx_junsv_pi2%5Bpagenumber%5D=352&tx_junsv_pi2%5Bsection%5D=4464&tx_junsv_pi2%5Bvolume%5D=48&cHash=8a06dd93eedbf2f4cc68ce2d5499b0cd
- [28] LG Lübeck judgment p 385, favorable findings concerning Gewecke
https://junsv.nl/seiten?tx_junsv_pi2%5Baction%5D=listPagesByNumber&tx_junsv_pi2%5Bcontroller%5D=Book&tx_junsv_pi2%5Bpagenumber%5D=385&tx_junsv_pi2%5Bsection%5D=4464&tx_junsv_pi2%5Bvolume%5D=48&cHash=8342028093342e38eff900dfd69d8ab4
- [29] LG Lübeck judgment p 355, Gewecke, deputy Schriever and the hanging decision
https://junsv.nl/seiten?tx_junsv_pi2%5Baction%5D=listPagesByNumber&tx_junsv_pi2%5Bcontroller%5D=Book&tx_junsv_pi2%5Bpagenumber%5D=355&tx_junsv_pi2%5Bsection%5D=4464&tx_junsv_pi2%5Bvolume%5D=48&cHash=72a4b9c3b18e09855d17bc7e221fc9fb
- [30] LG Lübeck judgment pp 353–354, labor interests, food deprivation and Schriever’s function
https://junsv.nl/seiten?tx_junsv_pi2%5Baction%5D=listPagesByNumber&tx_junsv_pi2%5Bcontroller%5D=Book&tx_junsv_pi2%5Bpagenumber%5D=354&tx_junsv_pi2%5Bsection%5D=4464&tx_junsv_pi2%5Bvolume%5D=48&cHash=c005d6c07a4f522c922a449d8d0d9a43
- [31] LG Lübeck judgment pp 355–356, arrest, petitions and execution
https://junsv.nl/seiten?tx_junsv_pi2%5Baction%5D=listPagesByNumber&tx_junsv_pi2%5Bcontroller%5D=Book&tx_junsv_pi2%5Bpagenumber%5D=356&tx_junsv_pi2%5Bsection%5D=4464&tx_junsv_pi2%5Bvolume%5D=48&cHash=4dbeac69ca37152aed42f32487cdea51

[32] LG Lübeck judgment pp 358–359, defendants’ accounts and the court’s evaluation

https://junsv.nl/seiten?tx_junsv_pi2%5Baction%5D=listPagesByNumber&tx_junsv_pi2%5Bcontroller%5D=Book&tx_junsv_pi2%5Bpagenumber%5D=359&tx_junsv_pi2%5Bsection%5D=4464&tx_junsv_pi2%5Bvolume%5D=48&cHash=a21fbd072a54b83c2c4a696d0b54290

[33] LG Lübeck judgment pp 360–361, witness reliability and alleged external influence

https://junsv.nl/seiten?tx_junsv_pi2%5Baction%5D=listPagesByNumber&tx_junsv_pi2%5Bcontroller%5D=Book&tx_junsv_pi2%5Bpagenumber%5D=361&tx_junsv_pi2%5Bsection%5D=4464&tx_junsv_pi2%5Bvolume%5D=48&cHash=2247b3f9ede5278c5d703cf4c2248715

[34] LG Lübeck judgment p 364, ghetto diary and Jewish Council notice

https://junsv.nl/seiten?tx_junsv_pi2%5Baction%5D=listPagesByNumber&tx_junsv_pi2%5Bcontroller%5D=Book&tx_junsv_pi2%5Bpagenumber%5D=364&tx_junsv_pi2%5Bsection%5D=4464&tx_junsv_pi2%5Bvolume%5D=48&cHash=85e6ebbd38ffc92d2459963872c89f2

[35] LG Lübeck judgment pp 382–383, judicial acts interrupting limitation for Gewecke

https://junsv.nl/seiten?tx_junsv_pi2%5Baction%5D=listPagesByNumber&tx_junsv_pi2%5Bcontroller%5D=Book&tx_junsv_pi2%5Bpagenumber%5D=382&tx_junsv_pi2%5Bsection%5D=4464&tx_junsv_pi2%5Bvolume%5D=48&cHash=d12d8c5a12309fd4445ff393aab82a1c

[36] Leiba Lipshitz, The Šiauliai Ghetto July 18 1941–July 24 1944, in Šiaulių getas: kalinių sąrašai 1942 / The Šiauliai Ghetto: Lists of Prisoners 1942, compiled by Irina Guzenberg and Jevgenija Sedova (Vilnius: Vilna Gaon Jewish State Museum, 2002); passage concerning the May–June 1943 execution and Lena Bayer. English reproduction pp 13–14; printed chapter pagination not established. Museum catalogue identifies the volume and its contents

<https://www.archive-jmuseum.lt/old/en.jmuseum.lt/index9c40.html?Element=ViewArticle&TopicID=937>

[37] Lipshitz chapter, bibliographic record in the Lituanistika database

<https://www.lituanistika.lt/content/76100>

[38] Control Council Directive No 38, 12 October 1946, classification framework; English text at German History in Documents and Images

<https://germanhistorydocs.org/en/occupation-and-the-emergence-of-two-states-1945-1961/control-council-directive-no-38-october-12-1946>

[39] Landesarchiv NRW, guidance on online denazification records

<https://www.archive.nrw.de/landesarchiv-nrw/landesarchiv-nrw/entnazifizierungsakten-online>

[40] Bundesarchiv finding aid, public redacted copy, including B 162/4363, B 162/4368 and B 162/14394

https://static-cdn.toi-media.com/blogs/uploads/2026/10/01_Bundesarchiv_Finding_Aid_PUBLIC_REDACTED.pdf

Ewaldas Bubas ir LGGRTC teismo išteisinimo teiginių žlugimas

Dalinis istorinis tyrimas | Grant Arthur Gochin | 2026 m. spalio 5 d.

Tai dalinis ir tarpinis istorinis tyrimas, o ne užbaigtas darbas. Jis bus užbaigtas ir papildytas gavus bei išnagrinėjus kitus pirminius dokumentus. Dabartinės išvados susijusios su čia įvardytais įrodymais; neišspręsti klausimai ir numatomi papildymai pateikiami 10 skyriuje.

1 Išvados ir tyrimo apimtis

LGGRTC pasitelkė tariamą visišką Ewaldą Bubo išteisinimą ir tariamą kaltinimą Hansui Gewecke ir Bubui dėl Holokausto atmetimą, gindamas Joną Noreiką. Atsakyme Nr. 55R-951 Centras pripažįsta, kad nebuvo ištyręs 1970 m. Liubeko teismo nuosprendžio ir kad visiško išteisinimo formuluotė tikriausiai buvo teisiškai netiksli. Vis dėlto Centras pakartojo platesnį teiginį, esą kaltinimai dėl Holokausto buvo atmesti. Šis teiginys nepagrindžia bendro istorinio išteisinimo. [7-10]

Paskelbtame nuosprendyje atskirti trys dalykai: neįrodyta Bubo bendravikdytė nužudant pagal Mord kategoriją; motyvuose nustatyta, kad jis sąmoningai ir tyčia padėjo įvykdyti neteisėtą nužudymą, kvalifikuotą kaip Totschlag; ir bylos nagrinėjimas nutrauktas dėl šiai nusikalstamai veikai taikytos senaties. Gewecke nuteistas ketveriems metams ir šešiems mėnesiams. Nė viena šių baigčių nesuteikia Noreikai perkeliama istorinio išteisinimo. [1-3]

Tyrime rekonstruojama Bubo tarnyba okupacinėje administracijoje, dalyvavimas įvykdant mirties bausmę žydų geto kaliniui, pokarinė administracinė klasifikacija ir baudžiamasis procesas. Toliau nagrinėjama, kaip LGGRTC Vokietijos procesą pavertė Noreiką teisinančiu argumentu. Nuosekliai atskiriami paskelbti teismo motyvai, to meto administraciniai dokumentai, išgyvenusiojo istorinis pasakojimas ir retrospektyvus okupacinės administracijos veikėjų pareiškimai. Numeruotose šaltinių pastabose pateikiami dokumentų pavadinimai, nuorodos į jų vietas ir matomi, aktyvūs URL. Paliekamos vokiečių teisės kategorijos Mord ir Totschlag, nes abiejų vertimas vien žodžiu nužudymas paslėptų skirtumą, nuo kurio priklausė proceso baigtis.

Istorinių įvykių chronologija

Data	Įvykis	Šaltinis
1933-1939	NSDAP ir SA veikla, nacių vadovų mokymas Krössinsee ir karinė tarnyba iki okupacinės administracijos.	[5]
1941 m. rugpjūtis-rugsėjis	Noreikos geto ir žydų turto nurodymai; Bubas dar netarnavo Šiauliuose.	[17-18]
1942 m. spalio	Bubas paskirtas į Politikos ir administracijos skyrių; palankus ideologinis vertinimas spalio 28 d.	[4]
1943 m. birželio 6 d.	Masowieckio egzekucija Kaukasus gete; Bubas vadovavo jos įvykdymui.	[31]
1945-1948	Sovietų nelaisvė ir grįžimas; NRW byloje nurodyta 1948 m. gegužės 28 d.	[4, 6]
1949 m. rugpjūčio 4 d.-1950 m. birželio 16 d.	IV kategorijos sprendimas, pranešta vėlesnė V kategorija pagal grįžusiųjų nuostatą ir mokesčio atsisakymas.	[6]
1960 m. gegužės 8 d. / 1961 m. kovo 18 d.	Senaties pabaiga; pirmasis teisminis veiksmas Bubo atžvilgiu atliktas vėliau.	[2]
1970 m. sausio 27 d.	Liubeko nuosprendis: Gewecke nuteistas, Bubo bylos nagrinėjimas nutrauktas.	[1-3]
2019-2021	Oficialus ir viešas išteisinimo naratyvo kartojimas ginant Noreiką.	[7-16]
2026 m. spalio 2 d.	LGRTC pripažinimas, kad nuosprendis netirtas, kartu pakartojant esminį istorinį teiginį.	[10]

2 Ką nusprendė teismas

Klausimas	Dokumentinis rezultatas	Reikšmė LGGRTC teiginiams
Rezoliucinė baigtis	LG Lübeck, 1970 m. sausio 27 d., 2 Ks 1/68: Bubo bylos nagrinėjimas nutrauktas; Gewecke skirtos ketverių metų ir šešių mėnesių laisvės atėmimas. [1]	Nutraukimas nėra rezoliucinis visiškasis išteisinimas.
Mord kaltinimas	Motyvuose ir išlaidų aptarime Bupas iš esmės pripažintas neatsakingu už bendravykdystę pagal Mord. Palanki išvada pripažintina. [3]	Centras gali cituoti šį ribotą vertinimą, bet turi įvardyti konkretų kaltinimą ir likusias nepalankias išvadas.
Pagalba įvykdant Totschlag	Motyvuose nustatyta sąmoninga, tyčinė ir neteisėta pagalba, nesant kaltę šalinančių pagrindų. [2]	Kaltas dalyvavimas negali sąžiningai būti vadinamas visišku istoriniu išteisinimu.
Senatis	Motyvuose paaiškinta, kad nustatytos Bubo veikos persekiojimui suėjo senatis. [2]	Persekiojimo kliūtis nenustato nekaltumo dėl aprašyto elgesio.
Apimtis	Teismas nagrinėjo konkretų 1943 m. pakorimą gete, ne visą apygardos veiklą Holokauste. [1–3]	Baigties negalima išplėsti iki visų kaltinimų dėl Holokausto atmetimo.

Auka buvo žydų geto kalinys Masowiecki. Nuosprendyje aiškiai nustatyta, kad Bupas vadovavo egzekucijai jos vietoje. Nepalanki išvada nėra miglotas kaltinimas ryšiais su administracija: ji susijusi su konkrečiu jo dalyvavimu pakariant žmogų. Teismas vis dėlto atskyrė pagalbą nuo bendravykdystės pagal Mord kategoriją ir nustatė, kad taikytas senaties terminas baigėsi 1960 m. gegužės 8 d. Pirmasis teisėjo procesinis veiksmas Bubo atžvilgiu atliktas 1961 m. kovo 18 d., per vėlai terminui nutraukti. [2]

Bubui nepalankūs vertinimai yra nuosprendžio motyvų išvados, o ne apkaltinamasis nuosprendis jam. Šis skirtumas svarbus: bylos nagrinėjimas buvo nutrauktas. Taip pat palankus Mord kaltinimo vertinimas nepanaikina nustatytos tyčinės pagalbos vykdant neteisėtą nužudymą. Kategoriška Centro formulotė nutyli skirtumą, lemiantį sprendimo prasmę. [1–3]

Nuosprendyje taip pat palankiai vertinama tai, kad Gewecke prieštaravo numatytai 1941 m. naikinimo priemonei. Ši aplinkybė turi būti pateikta sąžiningame pasakojime; motyvuose aptariamas žydų išsaugojimas sistemoje, priklausiusioje nuo jų darbo. Ji nepanaikina Gewecke nuteisimo ir nepaverčia okupacinės administracijos humanitarine institucija. Dokumentuose yra ir palankių, ir nepalankių faktų. Istorinė išvada turi paaiškinti abu. [28]

Egzekucija ir įrodymai kuriais rėmėsi teismas

Bezalelio Masowieckio pakorimas buvo viešas okupacinio teroro veiksmas prieš geto gyventojus, kentusius badą ir maisto išsigijimo ribojimus. Nuosprendyje aprašomas buvęs kepėjas, maždaug trisdešimtys–trisdešimt penkerių metų, turėjęs žmoną ir mažą dukterį. Kai jis grįžo su draudžiamomis prekėmis, įskaitant maistą ir cigaretes, Lietuvos policininkai jį sulaikė kepyklos kieme ir apieškojo. Atvykęs Paf. įsakė jį suimti; Mie. ir Paf. Gebietskommissariat automobiliu, jo bagažinėje, nuvežė jį į komisariatą, o vėliau jis pateko į kalėjimą. Toks atskirų veiksmų įvardijimas tiksliai atitinka teismo nustatytą eigą. Baudžiamasis procesas buvo susijęs su šiuo konkrečiu nužudymu, o ne visos apygardos administracijos veiklos Holokauste nagrinėjimu. [29, 31]

Mirties įsakymas kilo iš Gebietskommissariat. Teismas negalėjo nustatyti, ar jį asmeniškai davė Gewecke, ar Schrieveris su Gewecke žinia. Jis pasirinko Gewecke palankesnę alternatyvą. Šis įrodymų vertinimas nepanaikino Gewecke atsakomybės: jis žinojo apie numatytą pakorimą, galėjo jį sustabdyti, suvokė jo neteisėtumą ir vis dėlto neatšaukė įsakymo. Tada jis organizavo Bubo dalyvavimą. Neatsakytas klausimas apie pirmąjį įsakymo davėją nėra išvada, kad administracija nebuvo atsakinga. [31]

Žydų taryba buvo priversta parūpinti kartuves, budelius ir gydytoją mirčiai patvirtinti. Jos atstovai Mendelis Leibowiczius ir Aronas Katzas prašė pasigailėti ir perdavė vokiečių kalba parašytą Masowieckio žmonos malonės prašymą. Nuosprendyje užfiksuotos desperatiškos tarybos pastangos, tačiau priverstinis paklusimas nelaikomas nužudymo šaltiniu. Vokiečių pareigūnai diktavo egzekuciją ir jos viešą surengimą. [31]

1943 m. birželio 6 d. abiejų geto dalių suaugusieji buvo priversti dalyvauti. Bubas atvyko kaip Gebietskommissariat atstovas kartu su kitais pareigūnais; taip pat dalyvavo SD darbuotojai ir Lietuvos policininkai. Nuosprendyje aprašyta, kaip Masowieckio svainė priėjo prie Bubo su kalinio motinos malonės prašymu. Bubas ją atstūmė kojos judesiu. Tarybos atstovams vėl prašant pasigailėti, jis iš esmės pasakė nesąs Gebietskommissar ir nieko negalįs padaryti. Tada jis žodžiu ir gestu nurodė pradėti pakorimą. Gydytojui patvirtinus mirtį, Bubas įsakė palikti kūną kabėti iki vidurdienio ir laidoti dalyvaujant tik nedaugeliui žmonių. Tai konkrečios išvados apie vadovavimą egzekucijai ir elgesį jos metu, ne vien apie jo buvimą vietoje. [31]

Gewecke gynyba mėgino priskirti egzekuciją SD. Bubas menkino savo vaidmenį, vaizduodamas save dalyviu, negalėjusiu įsikišti. Teismas atmetė esminę teisinamąją versiją: egzekucija buvo Gebietskommissariat veiksmas, o Bubo elgesys padėjo ją įvykdyti. Būtina atskirti pirminį mirties įsakymo davimą nuo vadovavimo jo vykdymui. Neįrodytas pirmasis veiksmas Bubo atžvilgiu nepanaikino antrojo. [32]

Teismas kritiškai įvertino išgyvenusiųjų parodymus. Jis apsvarstė praėjusį laiką, buvusių kalinių tarpusavio pokalbius, publikacijas, asmeninius motyvus ir galimą užsienyje gyvenusių liudytojų poveikimą prokuratūros medžiaga. Tų liudytojų, kurių parodymais rėmėsi, atžvilgiu teismas nenustatė tyčinio melavimo požymių ir nenustatė Izraelio institucijų įtakos požymių. Tai, kad vienas liudytojas gavo prokuratūros aplinkybių aprašymą, paskatino griežtesnį patikrinimą, o ne automatinį jo parodymų atmetimą ar priėmimą. Šių motyvuotų vertinimų negali pakeisti bendras kaltinimas, kad išgyvenusiųjų parodymai buvo suderinti ar nepatikimi. [33]

Teismas taip pat pasitelkė geto dienoraštį, kuriame užrašytas Žydų tarybos pranešimas: suaugusieji turėjo dalyvauti egzekucijoje birželio 6 d. 11 val. Šis to meto patvirtinimas svarbus, nes tarybos nariai neišgyveno ir negalėjo tiesiogiai paliudyti pirminio pranešimo aplinkybių. Teismas pripažino šį įrodymų praradimą ir paaiškino, kodėl likę parodymai bei dienoraštis pagrindė jo išvadas. Istorinė rekonstrukcija turi išsaugoti šį argumentavimą, o ne cituoti tik proceso baigtį. [33–34]

Išgyvenusiojo pasakojimas ir Lenos Bayer paleidimas

Leibos Lipšico paskelbta Šiaulių geto istorija pateikia kitą šio įvykio pasakojimą. Joje aprašyta 1943 m. gegužės 31 d. grįžtančių kalinių krata, kurioje dalyvavo Gewecke ir kiti pareigūnai, įskaitant Bubą, ir įvardyti du sulaikytieji: buvęs kepėjas Betzalelis Mazovetsky ir buvusi muzikos mokytoja Lena, arba Leah, Bayer. Pasak šio pasakojimo, birželio 3 d. Žydų tarybai pranešta, kad abu bus viešai pakarti, ir įsakyta parūpinti kartuves bei budelius. Pavardės variantai Masowiecki ir Mazovetsky išlaikomi nurodant atitinkamus šaltinius. [36–37]

Lipšicas aprašo intensyvias derybas su Bubu ir aukso, papuošalų bei vyriškų odinių batų perdavimą, kol sutarta, kad Bayer bus pasigailėta. Susirinkus egzekucijai, pasak jo, Bubas paskelbė, kad kiekvienas, nelegaliai nešantis maistą į getą, bus pakartas, įsakė paleisti Bayer ir paskelbė Mazovetskio mirties nuosprendį. Taigi pasakojimas priskiria Bubui vaidmenį ir derybose bei atrankiniame paleidime, ir pakorime. Tai nesuderinama su istoriniu nepavojingo pareigūno, tik pasyviai dalyvavusio, portretu. [36]

Šiame tyrime išnagrinėtame Lipšico geto istorijos angliškame tekste nėra teismo proceso ar išteisinimo aprašymo ir Noreika neminimas. Bubas aiškiai apibūdinamas kaip „vienas atgrasiausių Gebietskommissariat pareigūnų ir žiaurus žydų priešas“ (vertimas iš anglų kalbos). Šis konkretus tekstas negali pagrįsti teismo išteisinimo teiginio. Tai nenustato, kad visi Lipšicui priskiriami prisiminimai buvo tokios pat apimties; vėlesnį straipsnį ir jo perdavimą reikia vertinti atskirai. [36–37]

Lipšicas taip pat aprašo ankstesnį epizodą, prasidėjusį 1942 m. rugpjūčio 30 d.: po maisto kratų Gewecke pareikalavo penkiasdešimties žydų egzekucijai. Žydų taryba ir geto tarnybų vadovai nutarė vietoj jų atvykti patys. Pasak pasakojimo, jiems pasirodžius Gewecke pakeitė grasinimą egzekucija 20 000 reichsmarkių mokėjimu. Pasakojime vaizduojamas prievartinis turto išgavimas grasinant mirtimi, o ne paprastas humanitarinis pasigailėjimas. Epizodas ankstesnis už Bubo atvykimą 1942 m. spalį ir čia jam nepriskiriamas. [36]

Toje pačioje istorijoje vėlesnis SS geto komendantas įvardytas Hermann Schlöf. Pavardė paliekama pagal šaltinio rašybą; Schlöf, Schleef ir lietuviškus variantus reikia suderinti pagal personalo ir teismo dokumentus. Komendanto paminėjimas prisideda prie vėlesnės stovyklos administracijos rekonstrukcijos, bet nepateikia išteisinimo išvados ir negali patvirtinti platesnio LGRTC išteisinimo naratyvo. [36]

Vertybių apibūdinimas kyšiais priklauso Lipšico pasakojimui. Čia jis nepateikiamas kaip atskira teismo išvada dėl kyšininkavimo. Vien šis pasakojimas taip pat nenustato teisinės Bubo įgaliojimų pasigailėti apimties: jis galėjo derėtis arba paskelbti kito pareigūno patvirtintą sprendimą. Istorikai reikšmingas jam priskirtas praktinis vaidmuo administruojant grasinimus, derybas ir egzekuciją. Šie duomenys turi būti vertinami kartu su konkrečia teismo išvada, kad jis vadovavo pakorimui. [31, 36]

Pasakojimai skiriasi detalėmis. Lipšicas nurodo susirinkimą 9 val.; teismo cituotame tarybos pranešime dalyvavimas egzekucijoje numatytas 11 val. Susirinkimo ir egzekucijos laikas galėjo skirtis, tačiau toks paaiškinimas nenustatytas. Lipšico pasakojime pabrėžiami du žmonės, kuriems grasinta mirtimi, ir Bayer paleidimas, o teismo nagrinėjimo centre yra Masowieckio mirtis. Tokie skirtumai reikalauja palyginti stebėjimo aplinkybes, chronologiją ir šaltinio perdavimą; jie nepateisina nei pasakojimo nutylėjimo, nei kiekvienos detalės pateikimo kaip teismo nustatyto fakto. Dabartiniai šaltiniai neleidžia nustatyti, ar vertybių ir

Bayer epizodas buvo aptartas kur nors visoje tyrimo ar teismo bylos medžiagoje. [34, 36]

Šis skirtumas ypač svarbus LGGRTC darbui su šaltiniais. Atsakyme Nr. 55R-951 Centras nurodė antrinę publikaciją, paremtą Lipšico prisiminimu, ir Gewecke interviu kaip savo teiginių šaltinius. Tai neįrodo, kad Centras skaitė visą 2002 m. istoriją. Tačiau tai parodo būtinybę atskirti išgyvenusiojo proceso prisiminimą nuo tikrosios nuosprendžio rezoliucinės dalies ir motyvų. Nei išgyvenusiojo atmintis, nei retrospektyvus kaltinamojo interviu negali pakeisti sprendimo, kai institucija teigia apibūdinanti teismo išvadą. [10, 36]

3 Bubas Šiaulių okupacinėje administracijoje

Nuosprendyje Bubo atvykimas į Schaulen, dabartinius Šiaulius, datuojamas 1942 m. spalį. Jo padalinys įvardytas kaip Politikos ir administracijos skyrius, o tarp pareigų nurodyta Lietuvos vietinės administracijos priežiūra. Taip pat pateikti ideologiniai jo tinkamumo nacių administracinei tarnybai vertinimai. Šio skyriaus negalima painioti su ekonomikos skyriumi. [4]

Ši priežiūros funkcija sieja Noreikos apskrities administraciją su atitinkamu aparatu tuo laikotarpiu, kai jų tarnyba sutapo. Ji neįrodo, kad Bubas davė Noreikai koki nors konkretų nurodymą; nuosprendžio ištraukoje Noreika neįvardytas jo pavaldiniu. Todėl LGGRTC teigiamam Bubo įsakymų perdavimui pagrįsti reikalingi tikrieji įsakymai, jų datos ir adresatai. Svarbiausia, Bubo atvykimas 1942 m. pabaigoje negali paaiškinti ar pateisinti Noreikos 1941 m. rugpjūčio ir rugsėjo priemonių. [4, 8, 17]

LGGRTC ne kartą vadino Bubą Gewecke pavaduotoju. Paskelbtame nuosprendyje Gewecke pavaduotoju įvardytas Kurtas Schrieveris. [29] Viešai prieinamas nuosprendis nustato Bubo skyriaus funkciją. LGGRTC turėtų pateikti savo kitokio pareigų įvardijimo šaltinį, užuot kartojęs titulą be nuorodos į personalo dokumentą. [4, 7-10]

Nuosprendyje aprašomas Šiaulių getų įsteigimas padedant vietos miesto administracijai. Ši išvada dokumentuoja Lietuvos institucijų dalyvavimą miesto lygmeniu; ji nėra savaime išvada apie Noreikos apskrities administraciją. Priskyrimas turi atitikti kiekviename šaltinyje faktiškai įvardytą instituciją ir asmenį. [27]

Politinis pasirengimas ir administracinių pareigų pasiskirstymas

Nuosprendžio biografinėje rekonstrukcijoje Bubo pasirengimas siejamas su nacių politine sistema dar iki jo paskyrimo Lietuvoje. Nurodytas 1933 m. kovo prašymas priimti į NSDAP, narystė nuo gegužės, dalyvavimas raitųjų SA ir darbo tarnyboje bei priėmimas į partijos vadovų mokymą Ordensburg Krössinsee 1938 m. gruodį. 1939 m. pradėta karinė tarnyba. Šių aplinkybių negalima išplėsti iki konkretaus nužudymo įrodymo, tačiau jos pateikia politinį ir institucinį vėlesnės tarnybos kontekstą. [5]

Teismas Bubo Šiaulių padalinį įvardija kaip Politikos ir administracijos skyrių. Jo atsakomybė apėmė Lietuvos vietinę administraciją, mokyklas, ligonines ir kalėjimą, taip pat vietos leidinių cenzūrą. 1942 m. spalio 28 d. ideologiniame vertinime jo pažiūros apibūdintos kaip tvirtai susiformavusios, o raida link gebančio Gebietskommissar įvertinta palankiai. Gewecke 1943 m. rugpjūčio 17 d. vertinime taip pat gyrė jo ideologinį patikimumą ir darbą. Tai to meto personalo vertinimai, o ne retrospektyvūs priešininkų pareiškimai. Jie paneigia jo pareigų politinę funkciją ištrinanti pasakojimą. [4]

Ankstesnių pareigų ekonomikos skyriuje negalima perkelti į Šiaulius. Šiaulių administracijoje ekonomikos skyriui vadovavo Schrieveris, Gewecke pavaduotojas, artimas bendradarbis ir asmeninis draugas; teismas aprašo jam deleguotą policinę baudimo teisę. Skyriaus vadovo, Stabsleiter ir formalaus pavaduotojo pareigų skirtumai turi būti aiškinami pagal datuotus personalo dokumentus. Jų negalima sulieti į bendrą titulą vien todėl, kad jis padeda argumentui apie vadovo atsakomybę. [4, 29–30]

Geto išnaudojimas taip pat suteikia kontekstą tariamam humaniškam elgesiui. Teismas aprašo getų steigimą, kurį vykdė Clausas ir Schrepferis, padedant vietos miesto administracijai, policijos apsaugą, konfiskavimą ir priverstinį darbą. Maisto apribojimai ir nepilnos siuntos, nuosprendyje siejamos su Lietuvos institucijų veiklos trūkumais, sukėlė badą. Šios išvados įvardija miesto institucijų dalyvavimą ir neturi būti automatiškai priskiriamos apskrities pareigūnui. Vis dėlto jos rodo, kad Vokietijos administracinė sistema rėmėsi vietos institucijomis ir materialiniu nepriteklumi. [27, 30]

Gewecke prieštaravimas numatytai 1941 m. atrankai turi būti įtrauktas. Teismas jo poziciją sieja su būtinybe išlaikyti žydų darbininkus ir nurodo Lohse paramą. Prieštaravimas vienai naikinimo priemonei išnaudojančio darbo režimo viduje yra istoriškai reikšmingas, bet nerodo prieštaravimo visam antisemitiniam persekiojimui. Reikia nustatyti, kam jis prieštaravo, kodėl ir ką toliau administravo. Palankus faktas turi būti pateiktas su jo motyvu ir ribomis, o ne išplėstas iki humanitarinio veikėjo įvaizdžio. [30, 28]

4 Klaidinga paleidimo 1945 m chronologija ir denacifikacijos kategorija

Centro 2020 m. vasario 3 d. atsakyme dėl Cvirkos teigiama, kad sąjungininkai po apklausos 1945 m. paleido Gewecke ir Bubą. Paskelbtame nuosprendyje nurodyta, kad Bubas 1945 m. pateko į sovietų nelaisvę ir paleistas 1948 m. NRW byloje jo grįžimas datuojamas 1948 m. gegužės 28 d. Gewecke atžvilgiu nuosprendyje nurodytas internavimas nuo 1945 m. birželio 24 d. iki 1948 m. vasario 21 d. ir 1948 m. balandžio 17 d. skirta dvejų metų bausmė, įskaityta į jau atliktą laiką. Bendram paleidimo ir išteisinimo 1945 m. pasakojimui prieštarauja šios dokumentuotos istorijos. [4–6, 8]

NRW byloje NW 1037-A/REG 14436 nurodyta, kad 1949 m. rugpjūčio 4 d. Dortmunde Bubas priskirtas IV kategorijai. Jo 1950 m. vasario laiške teigiama, kad vėliau pagal bendrą taisyklę sovietų nelaisvės grįžusiems asmenims jis priskirtas V kategorijai. 1950 m. birželio 16 d. Specialiojo komisaro sprendime nurodyta grįžusiųjų nuostata ir išspręstas mokesčio atsisakymo klausimas. Jame netiriamas elgesys Šiauliuose ir nepateikiama esminė išvada, kad Bubas nedalyvavo persekiojime. [6]

V kategorija vadinama Entlastete, paprastai verčiant išteisintieji. Ji turi administracinę reikšmę, bet negali pakeisti baudžiamojo išteisinimo ar istorinio atsakomybės už Holokaustą tyrimo. Šiame tyrime kategorijos suteikimas neskelbiamas teisiškai negaliojančiu. Visam administraciniam pagrindui nustatyti reikalinga pirminė Dortmundų komiteto byla ir bet koks atskiras V kategorijos suteikimo dokumentas. [6]

Denacifikacija ir baudžiamasis procesas buvo skirtingos procedūros

Skaitmeninė NRW byla priklauso Specialiojo komisaro denacifikacijos dokumentams. Jos tiesioginis dalykas yra Bubo klasifikacijos administracinės išlaidos. Laiškuose Bupas save pristato kaip ligotą, neturtingą grįžusįjį, denacifikaciją atlikusį kaip piliečio pareigą. Išnagrinėtoje korespondencijoje Šiauliai ir jo Gebietskommissariat tarnyba neminimi. Ši tyla apibūdina šią bylą, bet neįrodo, kad jis nieko neatskleidė jokiai Vokietijos institucijai: prieš taip teigiant reikia tirti atskirą Dortmundo komiteto procesą. [6]

Svarbi bylos seka. 1949 m. rugpjūčio 4 d. Dortmundo sprendimu Bupas priskirtas IV kategorijai. Jo 1950 m. vasario laiške pranešama apie vėlesnę V kategoriją pagal NRW nuostatą grįžusiesiems iš sovietų nelaisvės. Specialusis komisaras bendrais žodžiais nurodo šią nuostatą ir 1950 m. birželio 16 d. atsisako mokesčio. Byloje nepateikiamas esminis persekiojimo Šiauliuose įvertinimas. Todėl ji negali pagrįsti išvados apie nekaltumą dėl dalyvavimo Holokauste. [6]

Kontrolės tarybos direktyvos Nr. 38 penkių kategorijų sistema atskiria atsakomybės ir administracinio vertinimo formas. Ši sistema turi būti atskirta nuo žemės taisyklių, įgyvendinančių klasifikaciją ir lengvatas. V kategorija savaime neįrodo neteisėto sprendimo, o išverstas išteisintųjų pavadinimas nesukuria byloje nesančio esminio vertinimo. Reikšmę lemia tikslus dokumentas, procedūra ir pagrindai. Išlikusi mokesčio atsisakymo byla ir po devyniolikos metų priimtas baudžiamasis nuosprendis sprendė skirtingus klausimus. [6, 38-39]

Kodėl kaltinamiesiems senatis buvo taikoma skirtingai

Skirtingos baigtys nereiškia, kad Vokietijos teismas priėmė esminius įrodymus prieš Gewecke ir atmetė visas esmines aplinkybes prieš Bupą. Motyvuose paaiškinta, kad Gewecke atžvilgiu senaties eigą nutraukė teisminiai veiksmai: 1957 m. birželio 21 d. liudytojo apklausa Darmštate ir 1960 m. balandžio 16 d. teisėjo organizuota apklausa. Pirmasis atitinkamas teisminis veiksmas Bubo atžvilgiu atliktas 1961 m. kovo 18 d., terminui pasibaigus 1960 m. gegužės 8 d. Vėlesnis įstatymo pakeitimas neatgaivino jau suėjusios senaties. Ši procesinė chronologija paaiškina skirtumą be tariamo Bubo nekaltumo patvirtinimo. [2, 35]

Bylinėjimosi išlaidų motyvus būtina aiškiai aptarti, nes juose yra formuluotė, kurią Centras galėtų cituoti atrankiniu būdu. Bupas iš esmės pripažintas neatsakingu pagal bendravykdystės įvykdant Mord kaltinimą. Kartu motyvuose nustatyta sąmoninga, tyčinė ir neteisėta pagalba įvykdant Totschlag. Rezoliucinė baigtis buvo bylos nagrinėjimo nutraukimas. Šį derinį reikia pateikti visą: ribotas išteisinantis vertinimas pagal vieną teisinę kvalifikaciją, nepalankios išvados pagal kitą ir senatis, užkirtusi kelią nuteisti už tą nustatytą veiką. Palankios ištraukos nutylėjimas atkurtą tą patį atrankinį metodą, kurį tyrimas kritikuoja. [1-3]

5 Nustatyti oficialūs teiginiai ir jų viešas kartojimas

Toliau pateikta chronologija atskiria oficialius Centro dokumentus, darbuotojo viešus pasisakymus ir savarankiškus politinius argumentus. Šis skirtumas išsaugo atsakomybę: oficialūs pasirašiusieji ir rengėjai turi paaiškinti oficialius teiginius, o kiti autoriai – savo pakartojimus.

Data ir šaltinis	Teiginys ir naudojimas	Statusas
2019 m. gruodžio 17 d. [7]	Noreikos pažymoje remiamasi kaltinimų Gewecke ir Bubui dėl Holokausto atmetimu ir visišku Bubo išteisinimu; Liubeko teismo metai nurodyti kaip 1969.	Oficiali pažyma; rengė Stancikas, pasirašė Burauskaitė.
2019 m. gruodžio 23 d. [11]	Stancikas teigia, kad Gewecke „yra išteisintas“, ir sieja vokiečių įsakymus su Noreika. Būbas šiame tekste neįvardytas.	Viešas komentaras; Pro Patria nurodo Delfi kaip šaltinį.
2020 m. vasario 3 d. [8]	Atsakyme dėl Cvirkos Noreika apibūdinamas kaip Gewecke ir Bubo įsakymų perdavėjas; teigiama, kad sąjungininkai juos paleido po apklausos 1945 m.; teismo metai nurodyti 1970.	Oficialus atsakymas; pasirašė Burauskaitė, kontaktas Stancikas. Visas registracijos numerio tęsinys dar tikslintinas.
2020 m. vasario 11 d. [9]	Pakartojamas visiško Bubo išteisinimo teiginys ir išplečiamas iki tikrųjų getų steigėjų bei vadovų ginant Noreikos išvadą.	Oficialus atsakymas; pasirašė Burauskaitė, kontaktas Stancikas.
2020 m. balandžio 22 d. [16]	Ažubalis ir Kasčiūnas kartoja Gewecke, Bubo ir Schleefo teisminių alibi Noreikai ir prašo platinti Centro išvadą diplomatinėms atstovyboms.	Parlamentinis argumentavimas. Prašymas platinti įrodytas; jo įgyvendinimas neįrodytas.
2020 m. liepos 13 d. [12]	Stancikas įvardija Gewecke, Bubą ir „H. Šliofą“ (Schleef), teigdamas „jie išteisinti“.	Viešas komentaras; Pro Patria kopija. Priskyrimas Respublikai dar nepatvirtintas.
2020 m. rugsėjo 14 d. [13]	Stanciko interviu atsakymuose sakoma, kad Vokietijos teismai „išteisino“ šiuos vyrus; šaltinio rašyba „H. Shliofą“ (Schleef).	Nurodytas tiesos.lt ir Ramutė Bingelienė. Tai žodiniai atsakymai; pati knyga netikrinta.
2021 m. vasario 9 d. [14]	Stancikas teigia, kad Gewecke ir Būbas „yra išteisinti“ Liubeke 1970 m., kartu aptardamas Noreikos Žagarės nurodymo perdavimą.	Viešas komentaras; Pro Patria nurodo Delfi.
2021 m. balandžio 26 d. [15]	Sinica teigia, kad JAV ir Vokietijos teismai nustatė Gewecke nekaltumą, ir naudoja tai Noreikai ginti. Būbas neįvardytas.	Savarankiškas viešas argumentavimas, ne oficiali LGRTC išvada.
Registruota 2026 m. spalio 2 d. [10]	Nr. 55R-951 pripažįstamas nuosprendžio netyrimas ir tikėtinas teisinis netikslumas, bet patvirtinamas esminis kaltinimų dėl Holokausto atmetimo teiginys.	Oficialus atsakymas; dokumento datavimas ir metaduomenys atskirtini.

Pakartotinai skelbiančių puslapių antraštės nustato pirmiau nurodytą priskyrimą leidiniams, bet nepriklausomai neįrodo pirmojo paskelbimo datų. Lietuviški Šliofą ir Shliofą variantai išlaikomi kaip šaltinių rašyba. Jie padeda sekti argumentą, tačiau savaime neįrodo kopijavimo ar tyčinės apgaulės. Skirtingai nurodyti teismo metai taip pat taisytini, nepainiojant šios klaidos su daug svarbesniu proceso baigties iškraipymu. [7–14]

Kartojimo metu matomas metodas: Lietuvos veikėjų vaidmuo sumažinamas iki vokiečių įsakymų perdavimo; atsakomybė perkeliama aukšty; tuomet vokiečių pareigūnai vaizduojami išteisintais. Tariamasis išteisinimas panaudojamas atsakomybei panaikinti abiem

lygmenimis. Viešas nuosprendis suardo šią argumentavimo grandinę. Net tikras vadovo išteisinimas nenulemtų kito pareigūno istorinio elgesio vertinimo.

6 Kodėl Noreikos alibi žlunga

Paties Centro 2015 m. pažymoje užfiksuotas Noreikos 1941 m. rugpjūčio 22 d. raštas dėl geto priemonių įgyvendinimo ir 1941 m. rugsėjo 10 d. nurodymai likviduoti žydų bei pabėgusių komunistų kilnojamąjį turtą. Pastarųjų archyvinė signatūra: LCVA R-1099, ap. 1, b. 1, l. 239. Pažymoje aprašytas saugojimas, paskirstymas, pardavimas aukcione ar nuoma ir pajamų perdavimas apskrities išdui. Tai padarinių turėję administraciniai veiksmai, o ne vien palanki biografija ar abstraktus klausimas, ar Noreika asmeniškai šaudė žmones. [17]

Bubas atvyko daugiau kaip po metų. Jo tariamas išteisinimas negali pateisinti nurodymų, duotų iki jo tarnybos Šiauliuose. Taip pat senaties pagrindu nutrauktas procesas dėl 1943 m. birželio nužudymo negali išspręsti Noreikos 1941 m. įsakymų turinio, įgyvendinimo ar reikšmės. Taigi išteisinimo alibi paneigimas diskredituoja Centro Noreikos gynybą; Noreikos elgesys turi būti tiesiogiai tiriamas pagal jo įsakymus, jų įgyvendinimą ir kitus įrodymus.

Tarptautinės komisijos Holokausto pakomisė 2019 m. balandžio 11 d. kritikavo LGGRTC Noreikos vertinimą ir aptarė jo geto bei turto priemonių reikšmę. Ji taip pat nurodė trūkumus dalyje priešingos argumentacijos. Jos vertė – nepriklausomas istorinis vertinimas, o ne teisminis nuteisimas ar visų kaltinimų patvirtinimas. [18]

LGGRTC taip pat sugretina tariamą Bubo išteisinimą su Jasaičio apibūdinimu, kad jis buvęs žiaurus ir atsakingas už Noreikos suėmimą bei išsiuntimą į Štuthofą 1943 m. kovą. Žiaurumas ir nuteisimas logiškai gali sutapti. Problema – atrankinis to paties pareigūno panaudojimas: nepalankus elgesys remia pasipriešinimo naratyvą, o išplėsta teisinę baigtis – išteisinimą. Vėlesnis pasipriešinimas atgaline data nepanaikina ankstesnio dalyvavimo persekiojime. [7, 9–10]

7 Gewecke gynyba ir Noreikos šeima

Viešoje USHMM stenogramoje Gewecke skaito savo buvusio vyriausiojo vertėjo Otto Lepperto laišką, datuotą Čikagoje 1966 m. vasario 21 d. Laiške Gewecke bylai siūlomi Lietuvos liudytojai, kurie patvirtintų tariamai humanišką elgesį su žydais Šiauliuose. Tarp jų minima Antonina Noreika, įvardyta apskrities viršininko našle, ir Telšių administracijos veikėjas Ramanauskas. [19–20]

Tai nustato siūlomų liudytojų tinklą, siejantį Gewecke gynybą su Noreikos šeima. Tai neįrodo, kad Antonina liudijo, kad liudijo Bubo naudai ar kad jos siūlomi parodymai buvo melagingi. Siūlomų liudytojų sąrašas pats savaime neįrodo Noreikos nusikaltimų. Viešas įrašas taip pat nenustato, kad teismas atmetė ar neleido jos parodymų. Todėl teiginys, kad tokie parodymai niekada negalėtų būti priimti teisme, nepagrįstas.

Istorinio patikrinimo problema vis tiek rimta. Buvęs vertėjas, telkiantis su administracija susijusius žmones, įskaitant pareigūno našlę, nėra nepriklausoma patvirtinimo institucija. Tikrus parodymus reikėtų vertinti pagal asmeninį žinojimą, ryšius, suinteresuotumą, kitus patvirtinančius duomenis ir kryžminę apklausą. Siūlomo tinklo negalima paversti vienas kitą patvirtinančiais nekaltumo pažymėjimais. Tame pačiame interviu Gewecke pataiso nuorodą į išteisinimą. Turinys reikalauja analizės, o ne jo naudojimo kaip nediferencijuoto išteisinimo šaltinio. [19]

Ryšiai ir žiedinio patvirtinimo problema

Ryšys	Ką nustato šaltinis	Ko jis vienas negali nustatyti
Gewecke ir Bubas	Vadovas ir okupacinis pareigūnas; Gewecke organizavo Bubo dalyvavimą egzekucijoje. [4, 31]	Kad kiekvienas jiems priskirtas įsakymas egzistavo ar buvo perduotas Noreikai.
Gewecke ir Schrieveris	Vadovas ir pavaduotojas; deleguoti įgaliojimai ir asmeniniai ryšiai. [29–30]	Išimtinės Schrieverio atsakomybės už mirties įsakymą.
Bubas ir Noreikos administracija	Tarnybos sutapimas nuo 1942 m. pabaigos ir Bubo Lietuvos vietinės administracijos priežiūra. [4, 17]	Bubo autorystės dėl Noreikos 1941 m. įsakymų ar jų išteisinimo.
Gewecke ir Leppertas	Buvęs vyriausiasis vertėjas siūlo liudytojus Gewecke gynybai. [19–20]	Nepriklausomo institucinio palankaus pasakojimo patikrinimo.
Leppertas ir Antonina Noreika	Laiške apskrities viršininko našlė įvardyta siūloma liudytoja. [19–20]	Kad ji liudijo, liudijo Bubo naudai ar pateikė melagingus parodymus.
Noreika ir Antonina	Siūloma liudytoja įvardyta pagal santuokinį ryšį ir vyro pareigas. [19–20]	Noreikos nusikalstamo elgesio įrodymo vien dėl jos įrašymo į sąrašą.

Tinklas istoriškai atskleidžiantis, nes siūlomas patvirtinimas telktas iš žmonių, susijusių su okupacine administracija ir jos socialine aplinka. Jis netampa nepriklausomas vien todėl, kad keli žmonės galėtų pakartoti palankų apibūdinimą. Jei kaltinamojo pasakojimas remiamas vertėjo sąrašu, o šis sąrašas vėliau naudojamas tam pačiam pasakojimui patvirtinti, įrodymas yra žiedinis, kol nenustatyti tikri stebėjimai ir nepriklausomi dokumentai. Tyrimo objektas – konkretus veiksmas, o ne vienas kitą remiančių palankių apibūdinimų skaičius. [19–20]

Susijusių ar suinteresuotų liudytojų parodymai teisme nėra automatiškai neleistini. Juos galima tikrinti pagal asmeninį žinojimą, galimybę stebėti, nuoseklumą, suinteresuotumą ir išorinį patvirtinimą. Viešas siūlomų liudytojų sąrašas neleidžia nustatyti, ką Antonina būtų sakiusi, kokie klausimai jai pateikti ar ar teismas priėmė jos įrodymus. Jo reikšmė – dokumentuotas gynybos ryšys, o ne išgalvotas teismo epizodas. Šis ryšys pagrindžia būtinybę kartu su interviu tirti Liubeko liudytojų dokumentus ir Lepperto laiškus. [19–20]

Todėl kaltinimams dėl melagingo liudijimo reikalingi patys parodymai ir įrodytas prieštaravimas. Istorinė kritika čia remiasi dokumentuotu teisinamuoju tinklu ir LGRTC netinkamu teisinių baigčių naudojimu. Ji nepriklauso nuo kiekvieno siūlomo liudytojo vadinimo melagiu ar giminystės laikymo kaltės įrodymu. Teismo atmestos pagrindinės kaltinamųjų teisinamosios versijos ir patikrinti išgyvenusiųjų parodymai suteikia tvirtesnę pagrindą konkuruojantiems pasakojimams vertinti. [32–33]

8 Škirpa ir Brazaitis kaip lyginamieji atvejai

Įrodymai nustato tiesioginį Gewecke ir Bubo alibi naudojimą Noreikos gynybai. Jie nenustato, kad LGRTC aiškiai panaudojo Bubo proceso baigtį Škirpai ar Brazaičiui išteisinti. Lyginamieji duomenys susiję su teisinimo metodu, o ne įrodytu Bubo teisinės baigties perkėlimu.

Vis dėlto 2024 m. birželio 25 d. LGGRTC Škirpos pažyma Nr. 9R-598 (9.6E) turi būti vertinama dėl panašios teisinamosios argumentacijos. Antisemitinės politinės medžiagos, išvairo ir naikinio skirtumo, fizinio nebuvimo bei kolaboravimo vertinimą reikia tikrinti pagal šaltinius ir tikrą veikėjo vaidmenį. Lietuvos žydų bendruomenė pažymą atmetė. Nepriklausoma Vitkaus analizė lygina Noreikos ir Škirpos pažymą, įskaitant palankią biografiją ir atsakomybės mažinimą. Tai pagrindžia pasikartojančio metodo tyrimą, o ne trūkstamos Bubo ir Škirpos citavimo grandies išradimą. [21–23]

Brazaičio atvejis kelia atskirą klausimą apie JAV tyrimo baigties pavertimą reabilitacijos kalba. Išsaugotas 2026 m. rugpjūčio palyginimas rodo atrankinį vienos Centro ištraukos pakeitimą, išlikus kitoms reabilitacijos formuluotėms. Šis Bubo tyrimas neįvertina visos Brazaičio bylos. Jis parodo, kodėl reikia nuosekliai tikrinti teismo ir tyrimo autoriteto naudojimą: nepersekiojimas, bylos nutraukimas, administracinis priskyrimas ir esminis istorinis nekaltumas yra skirtingi teiginiai. [24]

9 Informavimas ir kaltinimas istorijos klastojimu

Atsakymas Nr. 55R-951 yra lemiamas institucinio patikrinimo trūkumo įrodymas. LGGRTC pripažįsta, kad nebuvo ištyręs nuosprendžio, kurį tariamai apibūdino, ir atsitraukia nuo visiško išteisinimo teismo tikslumo, kartu palaikydamas platesnį istorinį teiginį. Tai nėra prisipažinimas, kad visas Centro darbas nepagrįstas, ar prisipažinimas dėl tyčinio klastojimo. Platesnis kaltinimas turi būti grindžiamas elgesiu, o ne melagingai pateikiamas kaip paties Centro prisipažinimas. [10]

Nuosprendis paskelbtas JuNSV ir galėjo būti gautas įprastais archyvų, bibliotekų ar leidėjų kanalais. Vieši nuosprendžio puslapiai dabar patikrinti nepriklausomai. Valstybinė tyrimų institucija negali atsakingai pirma kategoriškai apibūdinti teismo baigties, o vėliau nesuskaitmeninimu aiškinti sprendimo neperskaitymo. Dabartinis prieinamumas internete nenustato, kada kiekvienas puslapis pirmą kartą tapo prieinamas, todėl nepagrįsta istorinė prieigos data čia neteigiama.

Grant Arthur Gochin išvada: kaltinu LGGRTC aiškiu ir akivaizdžiu istorijos klastojimu, sąmoningu Holokausto istorijos perrašymu, Holokausto revizionizmu ir iškraipymu. Dokumentuotas elgesys apima procesinės baigties pakeitimą istoriniu nekaltumu, nepalankių išvadų vengimą, atrankinį teisinamąjį pateikimą ir esminio teiginio išlaikymą pripažinus, kad jo teisminis pagrindas nebuvo ištirtas. Mano vertinimu, tai institucinis pageidaujamos išvados gynimas, o ne sąžiningas istorinių duomenų ištaisymas.

10 Istorinės išvados ir Europos švietimo kontekstas

Pagrindinė išvada nėra vien tai, kad LGGRTC pavartojo netikslų vertimą. Centras sukūrė teisinamąjį argumentą iš netirto teismo sprendimo, apibūdino Bubą žodžiais, užtemdančiais nustatytą dalyvavimą neteisėtame nužudyme, ir išlaikė platesnį istorinį išteisinimą pripažinęs teisinį trūkumą. Reikalingas esminis pataisymas: nuosprendis neatmetė visų atsakomybės už Holokaustą duomenų ir nesuteikė Noreikai perkeliama nekaltumo. [1–3, 7–10]

Noreikos 1941 m. geto ir turto atėmimo priemonės turi būti vertinamos pagal jų tekstą, įgyvendinimą ir padarinius. Vėlyvas Bubo atvykimas atmeta galimybę laikyti jį tuometiniu tu priemonių administraciniu šaltiniu. Vėlesnė jo priežiūros funkcija ir egzekucijos išvados sustiprina būtinybę tirti aparatą, tačiau nepakeičia Noreikos veiksmų įrodymų. Išteisinimo

alibi žlugimas pašalina negaliojantį gynybos argumentą. Pasirašyti nurodymai ir nepriklausomas istorinis vertinimas suteikia tiesioginį pakartotinio vertinimo pagrindą. [4, 17-18]

Škirpos palyginimas susijęs su pasikartojančiu teisinamuoju metodu, o ne įrodytu Bubo proceso baigties citavimu. Brazaičio atveju taip pat reikalingas nepriklausomas reabilitacijos kalbos patikrinimas pagal tikrus JAV dokumentus. Istorinė kritika stipriausia, kai kiekvienas atvejis išlaiko savo dokumentus, o palyginimas tiksliai įvardija bendrą argumentavimą. [21-24]

PRISMA šiam patikrinimo trūkumui suteikia Europos švietimo reikšmę. Viešuose projekto aprašuose Holokausto atminimas ir pasipriešinimas jo iškreipymui įtraukti į projekto tikslus. Tokius teiginius skelbiantis dalyvis turi skirti teismo išvadas nuo procesinių baigčių, atskleisti istorinį metodą ir taisyti esminius iškreipimus. Vieši projekto aprašai neįrodo nepriklausomos peržiūros nebuvimo; finansavimo, partnerių pareigų, metodikos, kokybės kontrolės ir vertinimo dokumentai turi parodyti, kokia peržiūra egzistuoja. Ginčijamo išteisinimo naratyvo pakartotinis naudojimas švietime išplėstų jo poveikį už Lietuvos atminimo politikos ribų. [25-26]

Likę istoriniai klausimai konkretūs: pirminis Dortmundo klasifikacijos procesas ir atskiras V kategorijos dokumentas; visa tyrimo ir liudytojų medžiaga apie pakorimą, Bayer paleidimą bei vertybes; datuoti personalo dokumentai Bubo pareigoms patikslinti; pirminiai Lepperto laišakai ir tikri siūlomų liudytojų parodymai; LGGRTC šaltinių gavimo ir rengimo dokumentai. Bundesarchiv aprašas nurodo susijusių bylos medžiagą, įskaitant kaltinamąjį aktą, dalinio nutraukimo dokumentus ir nuosprendį. Tai tolesnio tyrimo objektai, o ne jau išnagrinėtų dokumentų pakaitalai. [6, 19-20, 40]

Vėlesniuose papildymuose numatoma nagrinėti Dortmundo denacifikacijos dokumentus (NW 1097), Hagen-Haspe dokumentus, Bundesarchiv AR-Z 774/61 medžiagą, Lepperto laiškus ir Liubeko liudytojų dokumentus, taip pat sistemingai ieškoti Bayer pavardės bei jos variantų visame nuosprendžio ir susijusių procesų tekste. Jų paminėjimas įvardija dar neužbaigtą tyrimą, o ne jau nustatytas išvadas. Tiksliai archyvinė apimtis ir susiję bylos vienetai dar tikslintini.

Dabartinių duomenų pakanka atmesti visišką istorinį išteisinimą kaip tikslų Bubo proceso apibūdinimą. Jie taip pat nustato rimtą, pasikartojantį institucinį iškreipimą naudojant šį procesą Noreikai ginti. Tyrimo kaltinimas istorijos klastojimu remiasi dokumentuotu pakeitimu, kartojimu ir teiginio išlaikymu po informavimo. Ištaisyta istorija turi grąžinti auką, okupacinį aparatą, teismo nepalankias išvadas ir tikrąsias procesines ribas į pasakojimo centrą.

Šaltinių pastabos ir bibliografija

[1] LG Lübeck 27 January 1970, 2 Ks 1/68, JuNSV XXXIII, No 722a, p 349, operative disposition

https://junsv.nl/seiten?tx_junsv_pi2%5Baction%5D=listPagesByNumber&tx_junsv_pi2%5Bcontroller%5D=Book&tx_junsv_pi2%5Bpagenumber%5D=349&tx_junsv_pi2%5Bsection%5D=4464&tx_junsv_pi2%5Bvolume%5D=48&cHash=3515dc99e09d2e93ae08e4b2038b9878

[2] Same judgment pp 385–386, Bub findings and limitation

https://junsv.nl/seiten?tx_junsv_pi2%5Baction%5D=listPagesByNumber&tx_junsv_pi2%5Bcontroller%5D=Book&tx_junsv_pi2%5Bpagenumber%5D=386&tx_junsv_pi2%5Bsection%5D=4464&tx_junsv_pi2%5Bvolume%5D=48&cHash=4bb2f5de1551ab9705f0f2bbab103398

[3] Same judgment pp 386–387, costs and clearance of the murder accusation

https://junsv.nl/seiten?tx_junsv_pi2%5Baction%5D=listPagesByNumber&tx_junsv_pi2%5Bcontroller%5D=Book&tx_junsv_pi2%5Bpagenumber%5D=387&tx_junsv_pi2%5Bsection%5D=4464&tx_junsv_pi2%5Bvolume%5D=48&cHash=e6d414832d398dfe6781583de29c970c

[4] Same judgment p 351, Bub office, assessment and Soviet captivity

https://junsv.nl/seiten?tx_junsv_pi2%5Baction%5D=listPagesByNumber&tx_junsv_pi2%5Bcontroller%5D=Book&tx_junsv_pi2%5Bpagenumber%5D=351&tx_junsv_pi2%5Bsection%5D=4464&tx_junsv_pi2%5Bvolume%5D=48&cHash=3ea7959ed2242e1754c3e284f36a2edd

[5] Same judgment p 350, Gewecke internment and 1948 sentence; Bub political training

https://junsv.nl/seiten?tx_junsv_pi2%5Baction%5D=listPagesByNumber&tx_junsv_pi2%5Bcontroller%5D=Book&tx_junsv_pi2%5Bpagenumber%5D=350&tx_junsv_pi2%5Bsection%5D=4464&tx_junsv_pi2%5Bvolume%5D=48&cHash=658534d9a87f8ff084ab9e7fe41da9a7

[6] Landesarchiv NRW, NW 1037-A/REG 14436, public scans, especially PDF pp 2–4 and 9–10

<https://static-cdn.toi-media.com/blogs/uploads/2026/10/Bub.pdf>

https://www.landesharchiv-nrw.de/digitalisat/Abt_Rheinland/NW-Bestaende/NW_1037-A_REG/~144/NW_1037-A_REG-14436/mets.xml

[7] LGGRTC memorandum 17 December 2019, public English rendering

<https://static-cdn.toi-media.com/blogs/uploads/2026/05/Annex-No-46-GRRCL-2019-December-memorandum-second-memorandum-on-Jonas-Noreika.pdf>

[8] LGGRTC Cvirka reply 3 February 2020, registration prefix 14R

<https://static-cdn.toi-media.com/blogs/uploads/2026/05/Cvirka-reply.pdf>

[9] LGGRTC reply 11 February 2020, public English rendering, especially p 4

https://static-cdn.toi-media.com/blogs/uploads/2026/05/Atsakymas-Gochinui-i-01-16_en.pdf

[10] LGGRTC No 55R-951, registered 2 October 2026, text and metadata pp 1–2

https://static-cdn.toi-media.com/blogs/uploads/2026/10/LGGRTC_55R-951_2026-10-02.pdf

[11] Stancikas, 23 December 2019, Pro Patria mirror identifying Delfi as source

<https://www.propatria.lt/2019/12/dalius-stancikas-kodel-nepasitikima.html>

[12] Stancikas, 13 July 2020, Pro Patria mirror

<https://www.propatria.lt/2020/07/dalius-stancikas-istorijos.html>

[13] Stancikas interview by Ramutė Bingelienė, 14 September 2020, mirror identifying tiesos.lt

<https://www.propatria.lt/2020/09/dalius-stancikas-lietuvos-istorija.html>

[14] Stancikas, 9 February 2021, Pro Patria mirror identifying Delfi

<https://www.propatria.lt/2021/02/dalius-stancikas-kaip-perrasoma-istorija.html>

[15] Vytautas Sinica, 26 April 2021, Lithuania Tribune

<https://lithuaniatribune.com/v-sinica-lithuania-doesnt-glorify-nazis-and-noreika-wasnt-one-a-response-to-silvia-foti/>

- [16] Ažubalis and Kasčiūnas, public letter 22 April 2020, TS-LKD publication
<https://tsajunga.lt/aktualijos/reaguojant-i-l-linkeviciaus-atsakyma-del-prasymo-perziureti-nuostatas-del-jono-noreikos-genero-lo-vetros/>
- [17] LGGRTC October 2015 Noreika memorandum, especially pp 2 and 5
https://grantgochin.com/wp-content/uploads/2015/11/201510_noreika_pazyma01.pdf
- [18] International Commission Holocaust subcommission statement, 11 April 2019
<https://www.komisija.lt/wp-content/uploads/2019/04/Statement-J.-Noreika-04-11.pdf>
- [19] USHMM RG-60.5027 English transcript, printed pp 58–59
https://collections.ushmm.org/film_findingaids/RG-60.5027_01_trl_en.pdf
- [20] USHMM RG-60.5027 German transcript, PDF pp 70–71
https://collections.ushmm.org/film_findingaids/RG-60.5027_01_trs_de.pdf
- [21] LGGRTC Škirpa report No 9R-598 (9.6E), 25 June 2024, especially pp 4–7
https://www.lzb.lt/wp-content/uploads/2024/08/20240808_skirpa_pazyma-1-1.pdf
- [22] Lithuanian Jewish Community statement, English publication 26 August 2024
<https://www.lzb.lt/en/2024/08/26/lithuanian-jewish-community-statement-on-genocide-centers-newest-report-on-kazys-skirpa/>
- [23] Zigmas Vitkus, Relevant Tomorrow 5 (27–28), 2025, pp 41–61, especially 54–55
<https://journals.lnb.lt/relevant-tomorrow/article/download/996/925/1599>
- [24] Preserved comparison of LGGRTC Brazaitis publications, 6 and 30 August 2026
https://static-cdn.toi-media.com/blogs/uploads/2026/08/LGGRTC_Annotated_Exhibit_2026-08-30.png
- [25] LGGRTC PRISMA project description, updated 30 September 2026
<https://www.genocid.lt/centras/lt/4969/a/>
- [26] PRISMA partner project description, Jewish Community Osijek, 13 August 2026
<https://www.zo-osijek.hr/projekt-prisma/>
- [27] LG Lübeck judgment p 352, ghetto establishment and municipal assistance
https://junsv.nl/seiten?tx_junsv_pi2%5Baction%5D=listPagesByNumber&tx_junsv_pi2%5Bcontroller%5D=Book&tx_junsv_pi2%5Bpagenumber%5D=352&tx_junsv_pi2%5Bsection%5D=4464&tx_junsv_pi2%5Bvolume%5D=48&cHash=8a06dd93eedbf2f4cc68ce2d5499b0cd
- [28] LG Lübeck judgment p 385, favorable findings concerning Gewecke
https://junsv.nl/seiten?tx_junsv_pi2%5Baction%5D=listPagesByNumber&tx_junsv_pi2%5Bcontroller%5D=Book&tx_junsv_pi2%5Bpagenumber%5D=385&tx_junsv_pi2%5Bsection%5D=4464&tx_junsv_pi2%5Bvolume%5D=48&cHash=8342028093342e38eff900dfd69d8ab4
- [29] LG Lübeck judgment p 355, Gewecke, deputy Schriever and the hanging decision
https://junsv.nl/seiten?tx_junsv_pi2%5Baction%5D=listPagesByNumber&tx_junsv_pi2%5Bcontroller%5D=Book&tx_junsv_pi2%5Bpagenumber%5D=355&tx_junsv_pi2%5Bsection%5D=4464&tx_junsv_pi2%5Bvolume%5D=48&cHash=72a4b9c3b18e09855d17bc7e221fc9fb
- [30] LG Lübeck judgment pp 353–354, labor interests, food deprivation and Schriever’s function
https://junsv.nl/seiten?tx_junsv_pi2%5Baction%5D=listPagesByNumber&tx_junsv_pi2%5Bcontroller%5D=Book&tx_junsv_pi2%5Bpagenumber%5D=354&tx_junsv_pi2%5Bsection%5D=4464&tx_junsv_pi2%5Bvolume%5D=48&cHash=c005d6c07a4f522c922a449d8d0d9a43
- [31] LG Lübeck judgment pp 355–356, arrest, petitions and execution
https://junsv.nl/seiten?tx_junsv_pi2%5Baction%5D=listPagesByNumber&tx_junsv_pi2%5Bcontroller%5D=Book&tx_junsv_pi2%5Bpagenumber%5D=356&tx_junsv_pi2%5Bsection%5D=4464&tx_junsv_pi2%5Bvolume%5D=48&cHash=4dbeac69ca37152aed42f32487cdea51

[32] LG Lübeck judgment pp 358–359, defendants’ accounts and the court’s evaluation

https://junsv.nl/seiten?tx_junsv_pi2%5Baction%5D=listPagesByNumber&tx_junsv_pi2%5Bcontroller%5D=Book&tx_junsv_pi2%5Bpagenumber%5D=359&tx_junsv_pi2%5Bsection%5D=4464&tx_junsv_pi2%5Bvolume%5D=48&cHash=a21fbd0727a54b83c2c4a696d0b54290

[33] LG Lübeck judgment pp 360–361, witness reliability and alleged external influence

https://junsv.nl/seiten?tx_junsv_pi2%5Baction%5D=listPagesByNumber&tx_junsv_pi2%5Bcontroller%5D=Book&tx_junsv_pi2%5Bpagenumber%5D=361&tx_junsv_pi2%5Bsection%5D=4464&tx_junsv_pi2%5Bvolume%5D=48&cHash=2247b3f9ede5278c5d703cf4c2248715

[34] LG Lübeck judgment p 364, ghetto diary and Jewish Council notice

https://junsv.nl/seiten?tx_junsv_pi2%5Baction%5D=listPagesByNumber&tx_junsv_pi2%5Bcontroller%5D=Book&tx_junsv_pi2%5Bpagenumber%5D=364&tx_junsv_pi2%5Bsection%5D=4464&tx_junsv_pi2%5Bvolume%5D=48&cHash=85e6ebbd38ffc92d2459963872c89f2

[35] LG Lübeck judgment pp 382–383, judicial acts interrupting limitation for Gewecke

https://junsv.nl/seiten?tx_junsv_pi2%5Baction%5D=listPagesByNumber&tx_junsv_pi2%5Bcontroller%5D=Book&tx_junsv_pi2%5Bpagenumber%5D=382&tx_junsv_pi2%5Bsection%5D=4464&tx_junsv_pi2%5Bvolume%5D=48&cHash=d12d8c5a12309fd4445ff393aab82a1c

[36] Leiba Lipshitz, The Šiauliai Ghetto July 18 1941–July 24 1944, in Šiaulių getas: kalinių sąrašai 1942 / The Šiauliai Ghetto: Lists of Prisoners 1942, compiled by Irina Guzenberg and Jevgenija Sedova (Vilnius: Vilna Gaon Jewish State Museum, 2002); passage concerning the May–June 1943 execution and Lena Bayer. English reproduction pp 13–14; printed chapter pagination not established. Museum catalogue identifies the volume and its contents

<https://www.archive-jmuseum.lt/old/en.jmuseum.lt/index9c40.html?Element=ViewArticle&TopicID=937>

[37] Lipshitz chapter, bibliographic record in the Lituanistika database

<https://www.lituanistika.lt/content/76100>

[38] Control Council Directive No 38, 12 October 1946, classification framework; English text at German History in Documents and Images

<https://germanhistorydocs.org/en/occupation-and-the-emergence-of-two-states-1945-1961/control-council-directive-no-38-october-12-1946>

[39] Landesarchiv NRW, guidance on online denazification records

<https://www.archive.nrw.de/landesarchiv-nrw/landesarchiv-nrw/entnazifizierungsakten-online>

[40] Bundesarchiv finding aid, public redacted copy, including B 162/4363, B 162/4368 and B 162/14394

https://static-cdn.toi-media.com/blogs/uploads/2026/10/01_Bundesarchiv_Finding_Aid_PUBLIC_REDACTED.pdf